RETTENS DOM (Femte Udvidede Afdeling)

21. januar 1999 *

I de forenede sager T-129/95, T-2/96 og T-97/96,

Neue Maxhütte Stahlwerke GmbH, Sulzbach-Rosenberg (Tyskland),

og

Lech-Stahlwerke GmbH, Meitingen-Herbertshofen (Tyskland), begge ved advokat Rainer M. Bierwagen, Bruxelles, og med valgt adresse i Luxembourg hos advokaterne Elvinger og Dessoy, 31, rue d'Eich,

sagsøgere,

støttet af

Forbundsrepublikken Tyskland ved afdelingschef Ernst Röder, Forbundsministeriet for Økonomi og Teknologi, Bonn (Tyskland), som befuldmægtiget,

intervenient,

* Processprog: tysk.

mod

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved Ulrich Wölker og Paul F. Nemitz, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede, og med valgt adresse i Luxembourg hos Carlos Gómez de la Cruz, Kommissionens Juridiske Tjeneste, Wagnercentret, Kirchberg,

sagsøgt,

i sagerne T-2/96 og T-97/96 støttet af

Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirland ved barrister Christopher Vajda og Lindsey Nicoll, som befuldmægtigede, og med valgt adresse i Luxembourg på Det Forenede Kongeriges Ambassade, 14, boulevard Roosevelt,

intervenient,

angående, i sag T-129/95, en påstand om annullation af Kommissionens beslutning 95/422/EKSF af 4. april 1995 om den statsstøtte, som delstaten Bayern agter at yde til EKSF-stålvirksomheden Neue Maxhütte Stahlwerke GmbH, Sulzbach-Rosenberg, og Lech-Stahlwerke GmbH, Meitingen-Herbertshofen (EFT L 253, s. 22), i sag T-2/96, en påstand om annullation af Kommissionens beslutning 96/178/EKSF af 18. oktober 1995 om statsstøtte ydet af delstaten Bayern til EKSF-stålvirksomheden Neue Maxhütte Stahlwerke GmbH, Sulzbach-Rosenberg (EFT 1996 L 53, s. 41), og, i sag T-97/96, en påstand om annullation af Kommissionens

beslutning 96/484/EKSF af 13. marts 1996 om delstaten Bayerns statsstøtte til EKSF-stålvirksomheden Neue Maxhütte Stahlwerke GmbH, Sulzbach-Rosenberg (EFT L 198, s. 40),

har

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS RET I FØRSTE INSTANS
(Femte Udvidede Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, J. Azizi, og dommerne R. García-Valdecasas, R. M. Moura Ramos, M. Jaeger og P. Mengozzi,

justitssekretær: fuldmægtig A. Mair,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter mundtlig forhandling den 16. juli 1998,

afsagt følgende

Dom

De relevante retsregler

1 Traktaten om oprettelse af Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab (herefter »EKSF-traktaten«) forbyder i princippet, at der ydes statstilskud til jern- og stålvirksomheder. Således bestemmes i traktatens artikel 4, litra c), at »tilskud eller anden støtte ydet af staterne eller særlige byrder pålagt af dem, i hvilken som helst form dette sker«, er uforeneligt med fællesmarkedet for kul og stål og derfor forbudt i overensstemmelse med bestemmelserne i traktaten.

2 I EKSF-traktatens artikel 95, stk 1 og 2, bestemmes:

»I alle de tilfælde, som ikke omhandles i denne traktat, og hvor en beslutning eller en henstilling fra Kommissionen forekommer nødvendig for inden for rammerne af det fælles marked for kul og stål og i overensstemmelse med bestemmelserne i artikel 5 at virkeliggøre et af Fællesskabets mål, således som de nærmere er angivet i artiklerne 2, 3, og 4, kan sådan beslutning træffes eller sådan henstilling vedtages efter samstemmende og enstemmig udtalelse fra Rådet og efter høring af Det Rådgivende Udvalg.

Den samme beslutning eller henstilling, vedtaget på samme måde, fastsætter eventuelt de sanktioner, der skal iværksættes.«

3 For at imødekomme kravene til omstrukturering af jern- og stålindustrien har Kommissionen siden begyndelsen af 1980-erne benyttet de ovennævnte bestemmelser i traktatens artikel 95 som grundlag for at indføre fællesskabsregler, der åbnede mulighed for statsstøtte til jern- og stålindustrien i visse, udtømmende opregnede, tilfælde. Disse regler er løbende blevet tilpasset for at imødegå konjunkturmæssige vanskeligheder i jern- og stålindustrien. Den fællesskabskodeks for støtte til jern- og stålindustrien, der var i kraft i den periode, der er tale om i nærværende sag, er således den femte i rækken (Kommissionens beslutning nr. 3855/91/EKSF af 27.11.1991 om fællesskabsregler for støtte til jern- og stålindustrien (EFT L 362, s. 57, herefter »femte kodeks for støtte til jern- og stålindustrien«)). Det fremgår af betragtningerne til kodeksen, at der ved denne som ved de foregående kodekser indføres en fællesskabsordning, der skal omfatte støtte under enhver form, som medlemsstaterne yder, uanset om den er sektorbestemt eller ej.

4 De bestemmelser i kodeksen, der er af betydning for nærværende sag, er gengivet nedenfor:

— Artikel 1, der lyder således:

»1. Støtte til jern- og stålindustrien, der finansieres af en medlemsstat, af lokale forvaltninger eller ved hjælp af statsmidler under enhver form, kan — uanset om den er sektorbestemt eller ej — kun betragtes som fællesskabsstøtte og dermed

som forenelig med fællesmarkedets tilfredsstillende funktion, hvis den opfylder bestemmelserne i artikel 2 til 5.

2. Begrebet støtte omfatter de støtteelementer, der måtte være indeholdt i finansieringsforanstaltninger til fordel for jern- og stålvirksomhederne, såsom erhvervelse af kapitalinteresser, kapitaltilskud eller tilsvarende foranstaltninger (som f.eks. obligationslån, der kan konverteres til aktier, eller lån, for hvilke det finansielle udbytte, i det mindste delvis, afhænger af virksomhedens resultater), som træffes af medlemsstaterne, regionale eller lokale forvaltninger eller andre organer, der anvender statsmidler i dette øjemed, når der ikke herved er tale om tilførsel af risikovillig kapital efter almindelig selskabspraksis i et samfund med markedsøkonomi.

[...]«

— Artikel 6, stk. 1, hvori er fastsat særlige kontrolmekanismer med det formål at sikre overholdelsen af reglerne, og hvori bestemmes:

» Kommissionen underrettes så betids om enhver påtænkt indførelse eller ændring af [...] støtte, at den kan fremsætte sine bemærkninger hertil.«

— Artikel 6, stk. 4, der har følgende ordlyd:

» Såfremt Kommissionen efter at have opfordret de interesserede parter til at fremsætte deres bemærkninger konstaterer, at en støtteforanstaltning ikke er forenelig med bestemmelserne i denne beslutning, giver den den pågældende medlemsstat meddelelse om sin beslutning. [...] Bestemmelserne i [EKSF]-traktatens artikel 88 finder anvendelse, såfremt en medlemsstat ikke efterkommer den pågældende beslutning. Den pågældende medlemsstat kan kun iværksætte de i stk. 1 og 2 omhandlede foranstaltninger med Kommissionens godkendelse og på de af denne fastsatte vilkår.«

5 Disse regler skal ses i sammenhæng med bestemmelserne i femte kodeks for støtte til jern- og stålindustrien. Efter artikel 2-5 kan nærmere bestemte former for støtte anses for forenelige med fællesmarkedet. Disse regler angår:

— i artikel 2 støtte til forskning og udvikling

— i artikel 3 støtte til miljøbeskyttelse

— i artikel 4 støtte til lukning

— i artikel 5 regional investeringsstøtte.

I øvrigt finder forpligtelsen efter artikel 6, stk. 1, til forudgående underretning anvendelse på alle finansielle interventioner (erhvervelse af kapitalinteresser, kapitaltilskud eller tilsvarende foranstaltninger), som offentlige myndigheder eller organer, der anvender statsmidler i dette øjemed, påtænker, for at Kommissionen kan tage stilling til, om disse interventioner indeholder støtteelementer, og i givet fald vurdere, om disse er forenelige med beslutningens artikel 2-5.

Sagens faktiske omstændigheder

Forhistorien

1. *Stiftelsen af selskabet Neue Maxhütte Stahlwerke GmbH*

6 I 1987 blev selskabet Eisenwerk-Gesellschaft Maximilianshütte (herefter »Maxhütte«) erklæret konkurs. I forbindelse med en omstruktureringsplan (rammeaftale af 4.11.1987) besluttede kurator at fortsætte Maxhütte's virksomhed.

7 I løbet af 1990 overtog to nystiftede selskaber, Neue Maxhütte Stahlwerke GmbH (herefter »NMH«), og Rohrwerke Neue Maxhütte GmbH (herefter »RNM«) den konkursramte virksomheds aktiviteter, NMH for så vidt angår produkter, der henhører under EKSF-traktaten, og RNM med hensyn til rør.

2. *Delstaten Bayerns deltagelse i virksomhederne NMH og Lech-Stahlwerke GmbH*

8 De første indehavere af kapitalandele i NMH var delstaten Bayern (45%) og de private virksomheder Lech-Stahlwerke GmbH (herefter »LSW«) (11%), Krupp Stahl AG (11%), Thyssen Stahl AG (5,5%), Thyssen Edelstahlwerke AG (5,5%), Klöckner Stahl GmbH (11%) og Mannesmann Röhrenwerke AG (11%).

9 Kapitalen i RNM ejes af NMH (85%) og af firmaet Kühnlein, der er hovedforhandler af stålrør (15%).

10 I 1988 købte Bayern 19,734% af kapitalen i LSW. LSW var et datterselskab af den tyske jern- og stålvirksomhed Saarstahl, som afstod sine andele til Aicher-gruppen i 1992.

11 Ved beslutning af 1. august 1988 fastslog Kommissionen, at delstaten Bayerns plan om at deltage i NMH og LSW som bestemt i rammeaftalen af 4. november 1987 ikke indeholdt noget element af statsstøtte (herefter »1988-beslutningen«). Ved beslutning af 27. juni 1989 gav Kommissionen i medfør af EKSF-traktatens artikel 66 tilladelse til stiftelse af det nye selskab Neue Maxhütte.

12 I henhold til en aftale af 7. december 1992 og 3. marts 1993 overdrog Klöckner Stahl for 1 DEM sine andele i NMH til selskabet Annahütte Max Aicher GmbH & Co. KG (herefter »Annahütte«). Den 14. juni 1993 overdrog Krupp Stahl AG, Thyssen Stahl og Thyssen Edelstahlwerke deres andele i NMH til LSW for 200 000 DEM.

13 Efter denne omstrukturering var kapitalen i NMH fordelt således:

Delstaten Bayern	45%
LSW	33%
Annahütte	11%
Mannesmann Röhrenwerke AG	11%

LSW og Annahütte kontrolleres af forretningsmanden Max Aicher.

3. *Privatiseringsplanen for NMH*

14 I 1994 besluttede delstaten Bayern i forbindelse med et privatiseringsprogram at afstå sine kapitalandele i NMH og LSW. Efter at have undersøgt to forskellige privatiseringsplaner besluttede Bayern sig for et projekt, der var fremlagt af forretningsmanden Max Aicher.

15 Den 27. januar 1995 undertegnede Bayern og Max Aicher GmbH & Co. KG (herefter »selskabet Max Aicher«) to aftaler.

a) For så vidt angår NMH:

— Bayern sælger sin andel på 45% i NMH til selskabet Max Aicher for 3 DEM.

— Bayern overtager 80,357% af de tab, som NMH har haft indtil slutningen af 1994. Idet den endelige opgørelse viste et tab på 156,4 mio. DEM, skulle Bayerns finansielle tilskud beløbe sig til 125,7 mio. DEM.

— De lån, som Bayern har ydet som anpartshaver, kan fradrages i det finansielle tilskud på 125,7 mio. DEM. Dette finansielle tilskud skulle altså delvis ydes i form af afkald på tilbagebetaling af de pågældende lån.

— Bayern yder et tilskud på indtil 56 mio. DEM til dækning af investeringer vedrørende »Altlasten« (»gamle miljøforpligtelser«), f.eks. miljøbeskyttelsesforanstaltninger, beskyttelse mod støjforurening og luftforurening.

De andre anpartshavere, Mannesmann Röhrenwerke og Annahütte, der hver ejede 11% af kapitalen i NMH, ønskede ikke at deltage i denne finansielle omstrukturering af virksomheden.

b) For så vidt angår LSW:

— Bayern afstår sin kapitalandel på 19,734 i LSW til selskabet Max Aicher for 1 DEM.

— Bayern betaler en »fuld og endelig kompensation« på 20 mio. DEM til LSW.

16 De to aftaler skulle træde i kraft, når de var godkendt af Bayerns parlament og af Kommissionen.

4. *Lån ydet NMH*

17 Den 26. august 1992 meddelte den tyske regering Kommissionen, at Bayern sammen med de private anpartshavere havde til hensigt at yde NMH et lån på 10 mio. DEM, hvori hver anpartshaver skulle deltage i forhold til sin kapitalandel. Kommissionen konstaterede ved beslutning af 2. februar 1993, at dette lån ikke udgjorde en støtte.

18 Den 16. maj 1994 gav den tyske regering Kommissionen underretning om de finansielle foranstaltninger, der var indeholdt i privatiseringsplanen for NMH. Ved skrivelser af 15. juli og af 14. september 1994 gav den tyske regering Kommissionen meddelelse om de lån, der var ydet indtil denne dato.

19 Der var tale om følgende lån:

Aftalens dato	Beløb (i DEM)
Den 25.-29. marts 1993	720 000
Den 17.-18. august 1993	6 400 000
Den 20.-29. december 1993	4 500 000
Den 28. januar — 3. februar 1994	4 200 000
Den 24.-28. februar 1994	12 800 000
Den 31. marts — 7. april 1994	7 000 000
Den 5.-9. maj 1994	3 100 000
Den 31. maj — 6. juni 1994	5 000 000
Juli 1994	2 300 000
August 1994	3 875 000
I alt	49 895 000

20 Disse lån blev ydet med en løbetid på ti år til en rentesats på 7,5% p.a., og de skulle tilbagebetales i årlige rater, men kun hvis NMH havde haft overskud i det foregående år.

21 De første tre af de ovennævnte lån blev ledsaget af lån ydet af andre anpartshavere i NMH og RNM på samme betingelser:

— Det første blev ledsaget af et lån på 176 000 DEM ydet af LSW og af et yderligere lån på 54 000 DEM ydet af forretningsmanden Kühnlein.

— Det andet lån gav anledning til et lån på 1,5 mio. DEM ydet af LSW og til et lån på 270 000 DEM ydet af Kühnlein.

— I forbindelse med det tredje lån ydede Annahütte, der på daværende tidspunkt endnu ikke officielt var anpartshaver i selskabet, men som allerede i marts 1993 havde undertegnet aftalen om erhvervelse af de 11%, som ejedes af Klöckner Stahl (tidligere Stahlwerke Bremen), et lån på 1,1 mio. DEM.

Fra februar 1994 ophørte de øvrige anpartshavere i NMH helt med finansiering af virksomheden i form af lån.

22 De syv andre lån fra delstaten Bayern blev ikke ledsaget af supplerende lån fra de andre anpartshavere.

23 Ved skrivelser af 13. januar og 15. marts 1995 gav den tyske regering Kommissionen meddelelse om, at Bayern havde ydet følgende lån til selskabet NMH i tiden mellem juli 1994 og marts 1995:

Aftalens dato	Beløb (i DEM)
Juli 1994	4 700 000
September 1994	10 000 000
Oktober 1994	4 312 500
Marts 1995	5 100 000
I alt	24 112 500

24 Disse lån blev ydet med en løbetid på ti år til en rentesats på 7,5% p.a., og de skulle tilbagebetales i årlige rater, men kun hvis NMH havde haft overskud i det foregående år.

25 NMH-anpartshaverne Mannesmann Röhrenwerke (11%), LSW (33%) og Annahütte (11%) deltog ikke i finansieringen af virksomheden efter december 1993.

26 De samlede lån beløber sig dermed til 74 007 500 DEM.

Den administrative procedure

1. *Proceduren vedrørende de finansielle foranstaltninger i forbindelse med privatiseringen af NMH (sag T-129/95)*

27 I tilslutning til underretningen den 16. maj 1994 (jf. ovenfor i præmis 18) besvarede den tyske regering den 15. juli 1994 spørgsmål rejst af Kommissionen den 8. juni 1994. Regeringen sendte supplerende oplysninger den 14. september 1994.

28 Efter afslutningen af en indledende undersøgelse besluttede Kommissionen den 14. september 1994 at indlede proceduren efter artikel 6, stk. 4, i femte kodeks for støtte til jern- og stålindustrien. Meddelelsen om indledningen af proceduren blev offentliggjort i *De Europæiske Fællesskabers Tidende* den 31. december 1994 (EFT C 377, s. 4).

29 Ved skrivelse af 24. oktober 1994 gav Kommissionen den tyske regering meddelelse om sin beslutning om at indlede en procedure og bad den indsende sine bemærkninger og visse oplysninger.

30 Den tyske regering fremkom med sine bemærkninger den 9. december 1994 og den 9. januar 1995.

31 Den 14. februar 1995 afholdtes et møde mellem repræsentanter for den tyske regering, Bayern og Kommissionen.

32 Den tyske regering præciserede den 24. februar 1995 visse punkter, der var blevet omtalt under mødet.

33 Ved beslutning 95/422/EKSF af 4. april 1995 om den statsstøtte, som delstaten Bayern agter at yde til EKSF-stålvirksomheden Neue Maxhütte Stahlwerke GmbH, Sulzbach-Rosenberg, og Lech-Stahlwerke GmbH, Meitingen-Herbertshofen (EFT L 253, s. 22, herefter »beslutning 95/422«), fastslog Kommissionen, at planerne om økonomisk støtte på 125,7 mio. og 56 mio. DEM til NMH og planen om økonomisk støtte på 20 mio. DEM til LSW udgjorde forbudt statsstøtte efter EKSF-traktaten.

2. *Proceduren vedrørende lån ydet mellem marts 1993 og august 1994 (sag T-2/96)*

34 Den 30. november 1994 indledte Kommissionen proceduren efter artikel 6, stk. 4, i femte kodeks for støtte til jern- og stålindustrien i henseende til de lån, som Bayern havde ydet NMH i tiden mellem marts 1993 og august 1994 til et samlet beløb af 49,895 mio. DEM (EFT 1995 C 173, s 3).

35 Ved skrivelse af 12. december 1994 underrettede Kommissionen den tyske regering herom, ligesom den udbad sig visse oplysninger og opfordrede regeringen til at fremkomme med sine bemærkninger.

36 I besvarelse heraf gav den tyske regering den 13. januar 1995 nærmere oplysninger om de lån, Bayern havde ydet, og henviste til de oplysninger og bemærkninger, der var afgivet den 15. juli, den 14. september og den 9. december 1994 (jf. ovenfor i præmis 27 og 30) i forbindelse med proceduren vedrørende finansielle foranstaltninger til fordel for NMH og LSW i forbindelse med privatiseringsplanen, idet den understregede, at lånene kun kunne ses i sammenhæng med privatiseringsplanen.

37 Ved skrivelse af 18. september 1995 indgav den tyske regering bemærkninger til kommentarer fra tredjeparter, som Kommissionen havde tilsendt den den 22. august 1995.

38 Ved sin beslutning 96/178/EKSF af 18. oktober 1995 om statsstøtte ydet af delstaten Bayern til EKSF-stålvirksomheden Neue Maxhütte Stahlwerke GmbH, Sulzbach-Rosenberg (EFT 1996 L 53, s. 41, herefter »beslutning 96/178«), fastslog Kommissionen, at de lån, Bayern havde ydet NMH i tiden mellem marts 1993 og august 1994 (jf. ovenfor i præmis 19), udgjorde forbudt statsstøtte efter EKSF-traktatens artikel 4, litra c).

3. *Proceduren vedrørende lån ydet mellem juli 1994 og marts 1995 (sag T-97/96)*

39 Den 19. juli 1995 indledte Kommissionen proceduren efter artikel 6, stk. 4, i femte kodeks for støtte til jern- og stålindustrien i henseende til de lån, som Bayern havde ydet NMH i tiden mellem juli 1994 og marts 1995.

40 Ved skrivelse af 25. september 1995 underrettede Kommissionen den tyske regering herom og opfordrede regeringen til at fremkomme med sine bemærkninger.

41 I besvarelse heraf gav den tyske regering den 20. oktober 1995 en nærmere redegørelse for grundene til, at Bayern havde ydet lånene, og henviste i øvrigt til sin skrivelse af 13. januar 1995 (jf. ovenfor i præmis 36) og til en skrivelse af 15. maj 1995.

42 Med skrivelse af 18. januar 1996 tilsendte Kommissionen den tyske regering bemærkninger, som en national organisation af jern- og stålproducenter havde indgivet, og hvortil regeringen tog stilling ved skrivelse af 13. februar 1996.

43 Ved sin beslutning 96/484/EKSF af 13. marts 1996 om delstaten Bayerns statsstøtte til EKSF-stålvirksomheden Neue Maxhütte Stahlwerke GmbH, Sulzbach-Rosenberg (EFT L 198, s. 40, herefter »beslutning 96/484«), fastslog Kommissionen, at de lån, Bayern havde ydet NMH i tiden mellem juli 1994 og marts 1995 (jf. ovenfor i præmis 23), udgjorde forbudt statsstøtte efter EKSF-traktatens artikel 4, litra c).

Retsforhandlingerne

Sag T-129/95

44 Den 22. maj 1995 anlagde Forbundsrepublikken Tyskland sag ved Domstolen med påstand om annullation af beslutning 95/422. Sagen blev registreret under nr. C-158/95.

45 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 8. juni 1995 har NMH og LSW anlagt nærværende sag, under hvilken de har påstået annullation af den nævnte beslutning 95/422. Sagen er registreret under nr. T-129/95.

46 Ved kendelse af 24. oktober 1995 har Domstolen udsat sag C-158/95, indtil Retten har afsagt dom i sag T-129/95.

47 Ved begæring indleveret til Rettens Justitskontor den 29. november 1995 har Forbundsrepublikken Tyskland anmodet om tilladelse til at indtræde i sag T-129/95 til støtte for sagsøgernes påstande. Formanden for Rettens Første Udvidede Afdeling meddelte tilladelse hertil ved kendelse af 15. januar 1996.

Sag T-2/96

48 Den 21. december 1995 anlagde Forbundsrepublikken Tyskland sag ved Domstolen med påstand om annullation af beslutning 96/178. Sagen blev registreret under nr. C-399/95.

49 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 3. januar 1996 har NMH anlagt sag, under hvilken virksomheden har påstået annullation af den nævnte beslutning 96/178. Sagen er registreret under nr. T-2/96.

50 Den 12. februar 1996 anmodede Forbundsrepublikken Tyskland om, at gennemførelsen af beslutning 96/178 blev udsat. Denne anmodning blev forkastet ved kendelse afsagt af Domstolens præsident den 3. maj 1996 (sag C-399/95 R, Tyskland mod Kommissionen, Sml. I, s. 2441).

51 Den 3. juni 1996 har Forbundsrepublikken Tyskland anmodet om tilladelse til at indtræde i sagen til støtte for sagsøgerens påstande, og den 6. juni 1996 har Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirland anmodet om tilladelse til at indtræde i sagen til støtte for sagsøgtes påstande. Formanden for Rettens Femte Udvidede Afdeling meddelte tilladelse hertil ved kendelser af 16. juli 1996.

52 Ved kendelse af 25. juni 1996 har Domstolen udsat behandlingen af sag C-399/95, indtil Retten har afsagt dom i sag T-2/96.

Sag T-97/96

53 Den 10. juni 1996 anlagde Forbundsrepublikken Tyskland sag ved Domstolen med påstand om annullation af beslutning 96/484. Sagen blev registreret under nr. C-195/96.

54 Ved stævning indleveret til Rettens justitskontor den 18. juni 1996 har NMH anlagt sag, under hvilken virksomheden har påstået annullation af den nævnte beslutning 96/484. Sagen er registreret under nr. T-97/96.

55 Ved skrivelse af 18. juli 1996 har NMH anmodet om forening af sagerne T-129/95, T-2/96 og T-97/96. I deres bemærkninger af 20. august og 2. september 1996 har hverken sagsøgte eller Forbundsrepublikken Tyskland, der er intervenient i sagerne T-129/95 og T-2/96, protesteret mod forening af sagerne.

56 Den 11. oktober 1996 har Forbundsrepublikken Tyskland anmodet om tilladelse til at indtræde i sag T-97/96 til støtte for sagsøgerens påstande, og den 2. december 1996 har Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirland anmodet om tilladelse til at indtræde i sagen til støtte for sagsøgtes påstande. Formanden for Rettens Femte Udvidede Afdeling meddelte tilladelse hertil ved kendelser af 10. marts 1997.

57 Ved kendelse af 3. december 1996 har Domstolen udsat sag C-195/96, indtil Retten har afsagt dom i sag T-97/96.

De forenede sager T-129/95, T-2/96 og T-97/96

58 De ved Retten anlagte sager T-129/95, T-2/96 og T-97/96 blev forenet ved kendelse af 30. juni 1998 afsagt af formanden for Rettens Femte Udvidede Afdeling.

59 På grundlag af den refererende dommers rapport har Retten (Femte Udvidede Afdeling) besluttet dels at træffe foranstaltninger med henblik på sagens tilrettelæggelse og bevisoptagelse, idet den har anmodet nogle af parterne om skriftligt at besvare en række spørgsmål og at fremlægge visse dokumenter, dels at indlede den mundtlige forhandling.

60 I retsmødet den 16. juli 1998 har sagens parter og intervenienten Forbundsrepublikken Tyskland afgivet mundtlige indlæg og besvaret mundtlige spørgsmål fra Retten.

61 Efterfølgende har Forbundsrepublikken Tyskland indleveret et dokument, som Retten havde anmodet om fremlæggelse af i retsmødet. Den mundtlige forhandling afsluttedes den 23. juli 1998.

Parternes påstande

62 I sag T-129/95 har sagsøgerne har nedlagt følgende påstande:

— Beslutning 95/422 annulleres for så vidt den vedrører dem.

— Sagsøgte tilpligtes at betale sagens omkostninger.

63 Intervenienten Forbundsrepublikken Tyskland har nedlagt påstand om, at beslutning 95/422 annulleres.

64 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

— Frifindelse.

— Sagsøgerne tilpligtes at betale sagens omkostninger.

65 I sag T-2/96 har sagsøgeren nedlagt følgende påstande:

— Beslutning 96/178 annulleres for så vidt den vedrører sagsøgeren.

— Sagsøgte tilpligtes at betale sagens omkostninger.

66 Intervenienten Forbundsrepublikken Tyskland har nedlagt påstand om, at beslutning 96/178 annulleres.

67 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

— Frifindelse.

— Sagsøgeren tilpligtes at betale sagens omkostninger.

68 Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirland har som intervenient nedlagt påstand om, at sagsøgtes påstande tages til følge.

69 I sag T-97/96 har sagsøgeren nedlagt følgende påstande:

— Beslutning 96/484 annulleres for så vidt den vedrører sagsøgeren.

— Sagsøgte tilpligtes at betale sagens omkostninger.

70 Intervenienten Forbundsrepublikken Tyskland har nedlagt påstand om, at beslutning 96/484 annulleres.

71 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

— Frifindelse.

— Sagsøgerne tilpligtes at betale sagens omkostninger.

72 Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirland har som intervenient nedlagt påstand om, at Kommissionens påstande tages til følge.

Realiteten

73 Sagsøgerne har til støtte for deres påstande gjort fire anbringender gældende. To anbringender angår krænkelse af materielle retsregler. Det første angår krænkelse af EKSF-traktatens artikel 4, litra c), idet Kommissionen med urette har anset dels de planlagte tilskud fra delstaten Bayern til NMH og LSW, og dels lånene fra Bayern til NMH for statsstøtte. Det andet anbringende angår krænkelse af proportionalitetsprincippet. De to sidste anbringender angår spørgsmålet om væsentlige formelle mangler, henholdsvis tilsidesættelse af begrundelsespligten og tilsidesættelse af retten til kontradiktion.

A — *Første anbringende: tilsidesættelse af EKSF-traktatens artikel 4, litra c)*

Sagsøgernes argumenter

1. Indledende bemærkninger

74 Sagsøgerne har gjort gældende, at Kommissionen har anvendt EKSF-traktatens artikel 4, litra c), fejlagtigt og har misbrugt sin skønsbeføjelse ved at antage, at de finansielle foranstaltninger, der er omtalt ovenfor i præmis 14-26, udgør statsstøtte.

a) Kriteriet vedrørende en privat investor

75 Sagsøgte har foretaget en fejlagtig anvendelse af kriteriet vedrørende adfærden hos en påpasselig privat investor, der handler på normale markedsøkonomiske vilkår. Ifølge fast retspraksis kan man kun konkludere, at der foreligger statsstøtte, hvis ingen privat investor af en størrelse, der kan sammenlignes med de organer, som forestår forvaltningen af den offentlige sektor, under tilsvarende omstændigheder kunne tænkes at ville have indskudt kapital af den omhandlede størrelse (Domstolens dom af 21.3.1991, sag C-305/89, Italien mod Kommissionen, Sml. I, s. 1603, herefter »Alfa Romeo-dommen«, præmis 19, og af 14.9.1994, forenede sager C-278/92, C-279/92 og C-280/92, Spanien mod Kommissionen, Sml. I, s. 4103, herefter »Hytasa-dommen«, præmis 21).

76 Forbundsrepublikken Tyskland har tilsluttet sig dette synspunkt og har tilføjet, at Domstolen har brugt kriteriet vedrørende en fornuftig privat investor, der befinder sig i en tilsvarende situation og er af en størrelse, der kan sammenlignes med de organer, som forestår forvaltningen af den offentlige sektor, og ikke, som Kommissionen gør sig til talsmand for, det — rent teoretiske — kriterium vedrørende en idealinvestor, der handler i overensstemmelse med markedsøkonomiske love (Domstolen dom af 10.7.1986, sag 40/85, Belgien mod Kommissionen, Sml. s. 2321, præmis 13, af 21.3.1991, sag C-303/88, Italien mod Kommissionen, Sml. I, s. 1433, præmis 20, herefter »Eni-Lanerossi-dommen«, den ovenfor i præmis 75 nævnte Alfa Romeo-dom, præmis 19, og den ovenfor i præmis 75 nævnte Hytasa-dom, præmis 21).

b) Argumenter vedrørende kriteriet om den private investor

— Privat investor af sammenlignelig størrelse

77 På grund af sin mangeartede virksomhedsdeltagelse og sin finansielle styrke kan delstaten Bayern kun sammenlignes med et holdingselskab eller en virksomhedsgruppe. NMH's øvrige — private — investorer, navnlig Kühnlein-gruppen og Aicher-gruppen, har ikke en størrelse, der kan sammenlignes med delstaten Bayerns.

— Tilsvarende situation

78 Det er generelt sagsøgernes opfattelse, at situationen for de selskaber, der sammen med Bayern var kapitaldeltagere i NMH, ikke var sammenlignelig. De var nemlig i konkurrence med NMH og havde derfor ingen interesse i, at NMH hævdede sig på deres marked. I øvrigt havde fire af disse selskaber haft til hensigt at afstå deres andele på grund af krisen i stålsektoren. Det femte havde kun ønsket at øve indflydelse på rørproduktionen i RNM. I øvrigt viste anpartshavernes deltagelse i det første lån på 10 mio. DEM, at anpartshaverne deltog i lånet uden at kunne påregne tilbagebetaling.

79 I sagerne T-2/96 og T-97/96 har sagsøgeren NMH gjort gældende, at delstaten Bayern praktisk set var flertalsanpartshaver i NMH. Virksomhederne i Aicher-gruppen samt Annahütte og LSW forvaltede på Bayerns vegne de kapitalandele, der var overført af Klöckner, Thyssen og Krupp.

— Økonomisk begrundelse og udsigten til rentabilitet

80 Sagsøgerne afviser sagsøgtes opfattelse, hvorefter en stat skal sammenlignes med en påpasselig privat investor, der har det formål at opnå overskud, i hvert fald på lang sigt. Det fremgår hverken af den af sagsøgte citerede retspraksis (Eni-Lanerossi-

dommen, nævnt ovenfor i præmis 76) eller af den engelske eller franske tekst til femte kodeks for støtte til jern- og stålindustrien, at en investor nødvendigvis skal søge at opnå overskud.

81 Tværtimod følger det, således som sagsøgte har erkendt, af fast retspraksis, at talrige faktorer, såsom en økonomisk nyorientering eller bestræbelsen på at bevare et image, kan bestemme en privat investors beslutninger. Da Bayern kan sidestilles med et holdingselskab, er det tilstrækkeligt, at gevinst — også af immateriel art — opnås inden for virksomhedsgruppen. I det foreliggende tilfælde ville et privat holdingselskab utvivlsomt have udfoldet bestræbelser på at bevare sit image og ville med henblik herpå have ydet de omtvistede lån.

82 Sagsøgte har alene samlet sin vurdering af en privat normalinvestors adfærd i en markedsøkonomi om kriteriet vedrørende bestræbelsen på at opnå overskud. Sagsøgte har ikke undersøgt, hvorledes en privat forretningsdrivende kunne have handlet, men hvorledes en forretningsdrivende, der svarer til en idealmodel og udelukkende er ledet af jagten på profit, ville handle inden for de hypotetiske rammer, sagsøgte har opstillet. Dette kriterium er mere restriktivt end det, der kan udledes af fællesskabsretspraksis, og indebærer i øvrigt et fejlskøn, for den pågældende idealforretningsdrivende eksisterer ikke. Sagsøgte ser bort fra investeringer såsom oprettelsen af fonde (f.eks. Bosch) eller foretagender på det økologiske område. Sådanne investeringer kan navnlig forklares ud fra det forhold, at Forbundsrepublikken Tysklands grundlov knytter sociale forpligtelser til ejendomsretten. Ved afgørelsen af, om en kapitaltilførsel udgør en støtte, er kriteriet om, at der skal være udsigt til gevinst på langt sigt, ikke afgørende. Kommissionen skal begrænse sin kontrol til spørgsmålet om, hvorvidt en privat investor aldrig ville have handlet som Bayern.

83 Endelig ville en fornuftig investor ikke have fremkaldt den pågældende virksomheds konkurs, idet denne løsning ikke var den mindst bekostelige. I tilfælde af NMH's konkurs ville Bayern have tabt sin kapitalandel (40,5 mio. DEM) og

ethvert håb om tilbagebetaling af de lån, delstaten havde ydet virksomheden (78,5 mio. DEM) I øvrigt skulle delstaten havde båret de omkostninger, der var forbundet med gamle miljøforpligtelser (56 mio. DEM).

84 Forbundsrepublikken Tyskland har tilføjet, at en privat investor ligesom delstaten Bayern ville have afstået sine kapitalandele i NMH, idet denne løsning ville være den mest økonomiske. I tilfælde af NMH's konkurs ville Bayern ikke alene have tabt sine kapitalandele i selskabet, men også ethvert håb om tilbagebetaling af de lån, der var ydet NMH. Delstaten skulle herudover have betalt de omkostninger, der var forbundet med dens pligt som anpartshaver til at overtage de gamle miljøforpligtelser, hvilket den havde påtaget sig i rammeaftalen af 4. november 1987. Den valgte løsning gjorde det muligt for delstaten at undgå disse byrder og at nyorientere sine økonomiske aktiviteter, ligesom den bevarede delstatens anseelse som forretningsdrivende.

2. Delstatens Bayerns kapitaltilførsel til NMH og LSW

85 Ifølge sagsøgerne kunne en privat investor på samme måde som delstaten Bayern have saneret NMH under omstændigheder som i den foreliggende sag. Delstaten drog nemlig fordel af saneringen, idet virksomhedens redning indbragte den indtægter, navnlig i form af skatter.

86 Eksemplet vedrørende selskabet Heilit & Woerner Bau AG viser, at private forretningsdrivende gennemfører investeringer under omstændigheder, der svarer til det foreliggende tilfældes. For så vidt angår dette selskab havde forretningsmanden Schörghuber først gjort virksomheden gældfri, før han overdrog den mod betaling af et beløb til erhververen. Ligesom forretningsmanden Schörgruber måtte delstaten Bayern pleje sit image for ikke at sætte AAA-soliditetsbedømmelsen af Bayerische Landesbank, hvori delstaten er hovedaktionær, på spil. I processkrifterne i sagerne T-2/96 og T-97/96 har sagsøgeren endvidere som eksempel anført Daimler Benz Aerospace AG's salg af Dornier Luftfahrt GmbH til Fairchild Aircraft Holding. Daimler Benz, der var majoritetsdeltager i Dornier Luftfahrt GmbH,

udlignede sit datterselskabs tab, betalte 300 mio. DEM og stillede en rentefri kredit på 75 mio. DEM til rådighed. Sagsøgeren har yderligere anført adskillige andre tyske selskaber (Metallegesellschaft, DITEC, Graetz Holztechnik, Maschinenfabrik Weiherhammer) (jf. sagsøgernes argumenter i så henseende nedenfor i forbindelse med det andet klagepunkt, der er gjort gældende under første del af tredje anbringende) og udenlandske selskaber (Trygg-Hansa, Hanson, Eemland og Head Tyrolia) som eksempler, der viser, at betalingen af en negativ salgspris, nemlig en pris, som sælgeren betaler for at komme af med sin kapitalandel, er normal adfærd for en forretningsdrivende.

3. Delstaten Bayerns tilskud på 56 mio. DEM til NMH (sag T-129/95)

87 Sagsøgerne har gjort gældende, at sagsøgte har misbrugt sin skønsbeføjelse ved at anse den planlagte betaling af 56 mio. DEM til finansiering af gamle miljøforpligtelser for statsstøtte, mens sagsøgte i sin beslutning af 1. august 1988 fastslog, at delstaten Bayerns planlagte deltagelse i de overtagende selskaber NMH og LSW ikke indeholdt noget element af statsstøtte. Den nævnte deltagelse måtte bedømmes i forhold til samtlige de daværende selskabsdeltageres rettigheder og forpligtelser, således som disse var anført i rammeaftalen af 4. november 1987 vedrørende overtagelsesplanen, som Kommissionen havde kendskab til. Med sin tilladelse til den planlagte deltagelse havde Kommissionen også godkendt, at Bayern påtog sig en forpligtelse i henhold til rammeaftalen til at bære yderligere omkostninger. Når henses til deres kontekst, er det fuldstændig kunstigt at betragte disse dispositioner hver for sig.

88 Kommissionen har således givet en fejlagtig beskrivelse af sammenlignelige private virksomheders adfærd og har bedømt statens adfærd ud fra forkerte kriterier.

4. Delstaten Bayerns lån til NMH (sagerne T-2/96 og T-97/96)

89 I beslutningerne 96/178 og 96/484 har sagsøgte fejlagtigt anset de lån, som Bayern ydede, for tilførsel af egenkapital, som ville være tabt i tilfælde af NMH's konkurs.

90 Bayerns investering var begrundet med rentabilitet på lang sigt. Lånene var uløseligt forbundet med planen for privatisering og omstrukturering.

91 Domstolen har anerkendt, at der i en overgangsperiode ydes lån til et selskab, der indgår i en virksomhedsgruppe, med det formål at omstrukturere selskabet eller hjælpe det til at overvinde forbigående vanskeligheder (jf. i denne retning den ovenfor i præmis 76 nævnte Eni-Lanerossi-dom, præmis 21). Denne mulighed er i øvrigt anerkendt i Fællesskabets rammebestemmelser for statsstøtte til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder (EFT 1994 C 368, s. 12).

92 I øvrigt har sagsøgeren bestridt sagsøgtes opfattelse, hvorefter anpartshavere kun kan yde sådanne lån i forhold til deres kapitalandel. Den tyske anpartsselskabslovs § 26, stk. 2, som sagsøgte henviser til i punkt IV i beslutningerne 96/178 og 96/484, gælder kun for aftaler i stiftelsesoverenskomsten om situationer, hvor der er pligt til at foretage supplerende kapitaltilførsel (»Nachschuss«). I det foreliggende tilfælde kan denne bestemmelse ikke anvendes, idet de omtvistede lån blev ydet frivilligt. I øvrigt lå lånebeløbene langt under, hvad sagsøgeren havde kunnet yde under hensyn til sin kapitalandel.

93 I øvrigt har sagsøgte ikke taget hensyn til, at Bayern ifølge sagsøgtes begrundelse (hvorefter de omtvistede lån udgjorde indskudskapital) ville befinde sig i en situation, der var mere ugunstig end i tilfælde at ydelse af lån, idet tilbagebetaling af kapitalen kun ville være mulig gennem en kapitalnedsættelse.

94 Endelig har sagsøgeren bestridt sagsøgtes opfattelse, hvorefter delstaten Bayern ikke kunne forvente nogen tilbagebetaling af de ydede lån, idet NMH i 1995 opnåede et overskud på 5 mio. DEM og havde en positiv cash-flow.

Sagsøgtes og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands argumenter

95 Sagsøgte har gjort gældende, at anbringendet skal forkastes, og har i det væsentlige anført, at de omtvistede tilskud ikke svarer til en normal investeringspraksis i en markedsøkonomi, og at de følgelig må anses for statsstøtte efter EKSF-traktatens artikel 4, litra c).

96 Det forenede Kongerige har tilsluttet sig dette synspunkt og har understreget, at sagsøgerne ikke har bevist, at sagsøgte anlagde et åbenbart fejlskøn.

Rettens bemærkninger

1. Indledende bemærkninger

a) EKSF-traktatens artikel 4, litra c)

97 NMH og LSW er selskaber, der er omfattet af anvendelsesområdet for EKSF-traktatens artikel 80, idet de fremstiller produkter, der er opregnet i bilag 1 til traktaten. Det følger heraf, at EKSF-traktatens regler finder anvendelse.

98 Som anført ovenfor i præmis 1 forbyder EKSF-traktatens artikel 4, litra c), tilskud eller støtte ydet af staterne »i hvilken som helst form«. Da disse ord ikke findes i traktatens artikel 4, litra a), b) og d), giver bestemmelsen det forbud, den indeholder, et usædvanligt bredt anvendelsesområde (Domstolens dom af 23.2.1961, sag 30/59, De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg mod Den Høje Myndighed, Sml. 1954-1964, s. 211, på s. 220, org. ref.: Rec. s. 1, på s. 42). Da femte

kodeks for støtte til jern- og stålindustrien udgør en undtagelse fra EKSF-traktatens artikel 4, må den fortolkes snævert (Rettens dom af 25.9.1997, sag T-150/95, UK Steel Association mod Kommissionen, Sml. II, s. 1433, præmis 114).

99 Det skal understreges, at dette generelle og ubetingede forbud i modsætning til bestemmelsen i EF-traktatens artikel 92, stk. 1, ikke forudsætter, at støtten skal fordreje eller true med at fordreje konkurrencen ved at begunstige visse virksomheder eller visse produktioner.

100 I fællesskabsretspraksis er der sket en præcisering af de begreber, der er anført i EF-traktatens bestemmelser om statsstøtte. Disse præciseringer er af betydning for anvendelsen af de tilsvarende bestemmelser i EKSF-traktaten, for så vidt de ikke er uforenelige med denne. Der kan derfor i den anførte udstrækning henvises til retspraksis vedrørende statsstøtte omfattet af EF-traktaten med henblik på bedømmelsen af lovligheden af beslutninger vedrørende støtte omfattet af EKSF-traktatens artikel 4, litra c). Dette er navnlig tilfældet for så vidt angår den retspraksis, hvorved begrebet statsstøtte præciseres.

b) Den retlige prøvelse af Kommissionens vurderinger i forbindelse med anvendelsen af femte kodeks for støtte til jern- og stålindustrien

101 Det følger at EKSF-traktatens artikel 33, stk. 1, andet punktum, at i sager om annullation af Kommissionens beslutninger eller henstillinger »omfatter [Domstolens prøvelsesret] [...] ikke skønnet vedrørende den situation, der er en følge af de økonomiske kendsgerninger eller omstændigheder, på basis af hvilke de nævnte beslutninger eller henstillinger er blevet til, medmindre det påstås, at Kommissionen har gjort sig skyldig i magtfordrejning eller åbenbart har tilsidesat bestemmelserne i denne traktat eller enhver retsregel vedrørende dens gennemførelse«.

102 Det fremgår af Domstolens praksis, at udtrykket »åbenbart« forudsætter en vis grovere tilsidesættelse af retsreglerne, såsom at tilsidesættelsen åbenbart fremstår som en følge af en klar vildfarelse i skønnet vedrørende den situation, med henblik på hvilken beslutningen blev truffet, set i relation til traktatens bestemmelser (jf. Domstolens dom af 21.3.1955, sag 6/54, Nederlandene mod Den Høje Myndighed, Sml. 1954-1964, s. 13, org. ref.: Rec. s. 201, på s. 225, og den ovenfor i præmis 50 nævnte kendelse i sagen Tyskland mod Kommissionen, præmis 62).

103 I lyset af det anførte skal Retten herefter undersøge de argumenter, der er fremført af sagsøgerne NMH og LSW i sag T-129/96 og af sagsøgeren NMH i sagerne T-2/96 og T-97/96, og hvormed de anfægter Kommissionens betegnelse af diverse tilskud og lån som statsstøtte.

c) Kriteriet vedrørende en privat investor

104 Det ligger fast, at de finansielle tilskud, der var planlagt i forbindelse med privatiseringen af NMH, ligesom de lån, delstaten Bayern ydede, udgør en overførsel af offentlige ressourcer til en jern- og stålvirksomhed. For at kunne afgøre, om en sådan overførsel udgør statsstøtte efter EKSF-traktatens artikel 4, litra c), må det undersøges, om en privat investor af en størrelse, der kan sammenlignes med organer, som forestår forvaltningen af den offentlige sektor, under tilsvarende omstændigheder kunne tænkes at ville have indskudt en kapital af den omhandlede størrelse (jf. i samme retning den ovenfor i præmis 75 nævnte Alfa Romeo-dom, præmis 19, og den ovenfor i præmis 75 nævnte Hytasa-dom, præmis 21).

105 Kriteriet vedrørende en privat investors adfærd udspringer af princippet om ligebehandling af den offentlige og private sektor. I henhold til dette princip kan kapital, som staten direkte eller indirekte indskyder i en virksomhed på vilkår, der svarer til normale markedsvilkår, ikke anses for statsstøtte (den ovenfor i præmis 76 nævnte Eni-Lanerossi-dom, præmis 20, og Rettens dom af 12.12.1996, sag T-358/94, Air France mod Kommissionen, Sml. II, s. 2109, præmis 70).

106 Domstolen har i forbindelse med anvendelsen af EF-traktatens artikel 92, stk. 1, antaget, at Kommissionens undersøgelse af, om en bestemt foranstaltning kan anses for støtte, fordi staten ikke har handlet »som en almindelig erhvervsdrivende«, indebærer en kompliceret økonomisk bedømmelse (jf. Domstolens dom af 29.2.1996, sag C-56/93, Belgien mod Kommissionen, Sml. I, s. 723, præmis 10 og 11, samt den i foregående præmis nævnte dom i sagen Air France mod Kommissionen, præmis 71). Undersøgelsen af samme spørgsmål i forbindelse med anvendelsen af EKSF-traktatens artikel 4, litra c), nødvendiggør vurderinger af samme art, der er lige så komplicerede.

107 Retten skal bedømme de i den foreliggende sag fremførte argumenter i lyset af ovenstående.

108 Sagsøgerne anerkender, at kriteriet vedrørende en privat investor udgør det afgørende udgangspunkt, men de har forsøgt at vise, at sagsøgtes fortolkning af dette kriterium er for snæver og følgelig forkert.

109 I denne forbindelse skal det imidlertid præciseres, at der vel skal foretages en sammenligning mellem de indgreb, som iværksættes af en offentlig investor, når denne forfølger visse formål med hensyn til økonomisk politik, og den fremgangsmåde, der følges af en privat investor, men denne sidste behøver ikke nødvendigvis være en almindelig investor, som placerer kapital til forrentning på kortere eller længere sigt, men skal dog i det mindste være et privat holdingselskab eller en privat koncern af virksomheder, som følger en global eller sektorbestemt strukturpolitik, og som lader sig lede af mere langsigtede rentabilitetsudsigter (den ovenfor i præmis 75 nævnte Alfa Romeo-dom, præmis 20).

110 Det skal herefter undersøges, om de kriterier, der fremgår af den ovenfor i præmis 104, 105 og 106 nævnte retspraksis, er opfyldt i den foreliggende sag.

2. Anvendelsen af kriteriet vedrørende en privat investor på kapitaltilførslen til NMH og LSW

a) Privat investor af tilsvarende størrelse, som befinder sig i en lignende situation

111 Sagsøgte har i det foreliggende tilfælde sammenlignet delstaten Bayerns adfærd med adfærden hos de øvrige, private anpartshavere i NMH. I så henseende kan det konstateres, at NMH's private anpartshavere, navnlig Mannesmann, Thyssen, Krupp og Klöckner, er tyske jern- og stålvirksomheder, der står i spidsen for eller er del af store virksomhedsgrupper. Sagsøgerne har ikke påvist, at sagsøgte ved under hensyn til de nævnte virksomheders størrelse at vurdere Bayerns adfærd i forhold til disse åbenbart har tilsidesat bestemmelserne i traktaten eller enhver retsregel vedrørende dens gennemførelse.

112 I sagerne T-2/96 og T-97/96 har sagsøgeren NMH i retsmødet bestridt, at disse virksomheder befandt sig i en situation, der svarede til delstaten Bayerns situation. Sidstnævnte var nemlig majoritetsanpartshaver, idet Aicher-gruppen alene sad inde med sine kapitalandele på delstaten Bayerns vegne.

113 I så henseende er det, uden at det er fornødent at undersøge, om det hævdede forvaltningsarrangement mellem delstaten Bayern og Aicher-gruppen bestod, tilstrækkeligt at konstatere, at sagsøgte ikke modtog underretning herom under de procedurer, der ledte frem til de anfægtede beslutninger. Det fremgår således af sagsøgerens svar på det af Retten stillede skriftlige spørgsmål om dette emne, at det nævnte forvaltningsarrangement ikke er omtalt i den tyske regerings underretning af 24. februar 1995. Skrivelsen fra NMH af 19. september 1995, som nævner dette arrangement, blev sendt til Kommissionen efter udløbet af den fastsatte frist, således som det i øvrigt fremgår af beslutning 96/178. Det er følgelig med føje, at sagsøgte ikke har taget hensyn til den.

114 Endelig bemærkes, at selv om det antages, at delstaten Bayern sad inde med majoriteten af kapitalandelene i NMH, har sagsøgte ikke åbenbart tilsidesat bestemmelserne i traktaten eller enhver retsregel vedrørende dens gennemførelse ved at gå ud fra, at de øvrigt anpartshaveres økonomiske interesse i at bidrage til saneringen af virksomheden ville være proportional med deres deltagelse i NMH. Imidlertid blev i det foreliggende tilfælde en stor del af lånene ydet af delstaten Bayern alene.

115 Det følger heraf, at sagsøgerne ikke har påvist, at sagsøgte åbenbart har tilsidesat bestemmelserne i traktaten eller enhver retsregel vedrørende dens gennemførelse ved at bruge de tidligere private anpartshavere i NMH som sammenligningskriterium.

b) Rentabilitetsudsigter

116 Uanset det af sagsøgerne i sag T-129/95 hævdede udgør en offentlig investors kapitalindskud, der foretages uden skelen overhovedet til selv langsigtede muligheder for overskud, en statsstøtte (den ovenfor i præmis 76 nævnte Eni-Lanerossi-dom, præmis 22). En nyordning af den modtagende virksomheds aktiviteter kan kun begrunde en kapitaltilførsel, hvis den støttede virksomhed med rimelighed kan antages igen at kunne blive rentabel.

117 I det foreliggende tilfælde fremgår det af sagens akter, navnlig af revisionsberetningerne af 31. juli 1995 og af 20. december 1996 udarbejdet af C & L Deutsche Revision, »Revision af NMH's regnskab pr. 31. december 1994« og »Revision af NMH's regnskab pr. 31. december 1995«, at NMH fra sin stiftelse og indtil 1995 uafbrudt havde akkumuleret driftstab, navnlig på grund af overskydende produktionskapacitet og for høje produktionsomkostninger. Da NMH var insolvent i alvorlig grad, kunne sagsøgte med rette lægge til grund, at en privat investor, også hvis der var tale om en koncern, der virkede i et videregående økonomisk perspektiv, ikke under normale markedsvilkår kunne påregne en acceptabel forrentning af den investerede kapital, heller ikke på lang sigt.

118 Sagsøgernes argument, hvorefter delstatens adfærd var i overensstemmelse med kriteriet vedrørende en privat investor, fordi den eneste mulige alternative løsning — nemlig likvidation af NMH — ville have medført langt højere omkostninger, må herefter forkastes.

119 For det første har Domstolen udtalt, at der må sondres mellem de forpligtelser, staten skal hæfte for som ejer af et selskabs aktiekapital, og de forpligtelser, der kan påhvile den som offentlig myndighed (den ovenfor i præmis 75 nævnte Hytasadom, præmis 22). Eftersom de to omhandlede selskaber var blevet oprettet som »Gesellschaft mit beschränkter Haftung« (anpartsselskaber) i henhold til den tyske lov om anpartsselskaber, hæftede delstaten som ejer af anpartskapital i disse selskaber kun for deres gæld med sine kapitalandele. Heraf følger, at forpligtelserne vedrørende udgifterne til afskedigelse af de ansatte, betaling af ydelser ved arbejdsløshed samt andre sociale ydelser ikke måtte tages i betragtning ved anvendelsen af kriteriet vedrørende en privat investor.

120 Hertil kommer, at når der er tale om en virksomhed, hvis ansvarlige kapital for en stor dels vedkommende er i hænderne på offentlige myndigheder, skal det navnlig vurderes, om en privat virksomhed ud fra udsigterne til rentabel drift under lignende omstændigheder ville have foretaget en sådan kapitalforhøjelse, idet der herved skal ses bort fra ethvert socialt, politisk eller regionalt hensyn til den pågældende sektor (jf. i denne retning dom af 10.7.1986, Belgien mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 76, dommens præmis 13).

121 For det andet må Retten forkaste Forbundsrepublikken Tysklands argument om, at delstaten Bayern i tilfælde af konkurs ville have tabt hele den kapital, den havde investeret som anpartshaver, dvs. sin andel af anpartskapitalen og tilbagebetalingen af de ydede lån. Da lånene blev ydet, havde anpartskapitalen mistet hele sin økonomiske værdi, og sandsynligheden for tilbagebetaling var ringe på grund af NMH's insolvens og på grund af de ringe udsigter på virksomhedens marked.

c) Den mulige forringelse af delstaten Bayerns image

122 Sagsøgerne har med hensyn til de politiske, sociale og økonomiske omkostninger, der altid følger af lukningen af virksomheder af en sådan størrelse i en region i social krise, understreget, at såvel delstaten Bayerns image som immaterielt aktiv som Bayerische Landesbank's betalingsdygtighed kunne blive alvorligt påvirket af en sådan lukning.

123 Et moderselskab kan i et begrænset tidsrum påtage sig at dække tabene i et af dets datterselskaber, således at datterselskabet kan standse driften på de bedst mulige betingelser. Sådanne beslutninger kan være begrundet ikke blot i muligheden for herved at opnå en indirekte økonomisk gevinst, men også i andre overvejelser, f.eks. ønsket om at bevare koncernens image eller omlægge dens virksomhed (den ovenfor i præmis 76 nævnte Eni-Lanerossi-dom, præmis 21, og den ovenfor i præmis 75 nævnte Hytasa-dom, præmis 25).

124 En privat investor, der søger at gennemføre en strukturpolitik — globalt eller for en branche — med henblik på mulighederne for at opnå fortjeneste på lang sigt, kan fornuftigvis ikke tillade sig, efter at der i en årrække uafbrudt har været tab, at foretage kapitalindskud, der i økonomisk henseende ikke alene koster mere end at likvidere aktiverne, men som desuden er betinget af, at virksomheden sælges, hvilket fjerner enhver udsigt til, at den kan give overskud, selv på lang sigt (den ovenfor i præmis 75 nævnte Hytasa-dom, præmis 26).

125 Når en offentlig investors kapitalindskud foretages uden skelen overhovedet til selv langsigtede rentabilitetsmuligheder, må sådanne indskud anses for statsstøtte (den ovenfor i præmis 76 nævnte Eni-Lanerossi-dom, præmis 22). Den tilsigtede virkning af fællesskabsreglerne om statsstøtte ville blive stærkt indskrænket, hvis man fulgte sagsøgerens argumentation, hvorefter enhver statslig deltagelse i en virksomhed giver mulighed for under henvisning til det pågældende offentlige organs image og dets deltagelse i anden virksomhed at yde ubegrænset økonomisk tilskud af offentlige midler, uden at disse tilførsler skal anses for støtte.

126 I øvrigt har sagsøgerne ikke påvist, hvori delstaten Bayerns image som privat forretningsdrivende inden for jern- og stålsektoren skulle bestå, eller hvorledes NMH's konkurs skulle kunne forringe dette image.

127 Det er i den foreliggende sag ikke plausibelt, at delstaten Bayern var tvunget til at betale et betydeligt beløb til et privat selskab (Aicher-gruppen) for at få det til at overtage NMH for at undgå, at sidstnævntes konkurs skadede delstatens image alvorligt. Sagsøgerne har ikke bestridt, at Bayerische Landesbank's AAA-soliditetsbedømmelse i første række afhang af delstatens garanti over for denne bank. Det er herefter næppe sandsynligt, at en konkurs i NMH, der ikke havde noget med Bayerische Landesbank at gøre, kunne have bragt bankens rating i fare.

128 Det er i punkt IV i de anfægtede beslutninger i detaljer anført, hvorledes nærværende sag adskiller sig fra sagen »Heilit & Woerner Bau AG«. Sagsøgeren har ikke påvist noget åbenbart fejlskøn fra sagsøgtes side i denne henseende. Sagsøgeren har navnlig ikke anført, på hvilken måde virksomhedens situation svarede til Schörghuber-gruppens, som efter salget af sine interesser i selskabet Heilit & Woerner Bau fortsat drev virksomhed inden for fast ejendom, og som således havde en interesse i at opretholde gode forbindelser til de øvrige selskaber i denne sektor for at kunne få kontrakter og således skabe overskud.

129 Da sagsøgerne med hensyn til de øvrige af dem nævnte eksempler på forretningsdrivendes adfærd alene har gjort væsentlige formelle mangler gældende, gennemgås disse eksempler nedenfor i forbindelse med behandlingen af det tredje anbringende.

3. Tilskuddet på 56 mio. DEM til NMH til brug for investeringer (sag T-129/95)

130 Da begrundelserne er de samme, behandles parternes argumenter vedrørende dette punkt nedenfor i forbindelse med det tredje anbringende (præmis 191-196).

4. Anvendelsen af kriteriet vedrørende en privat investor på lån ydet af delstaten Bayern (sagerne T-2/96 og T-97/96)

a) Kvalifikationen af lånene som statsstøtte

131 Det fremgår af fast retspraksis, at der ikke er grundlag for at foretage en principiel sondring efter, om en støtte ydes i form af lån eller i form af indskud i virksomhedernes kapital (Domstolens dom af 14.11.1984, sag 323/82, Intermills mod Kommissionen, Sml. s. 3809, præmis 31, og den ovenfor i præmis 76 nævnte dom af 10.7.1986 i sagen Belgien mod Kommissionen, præmis 12). Begge former for støtte omfattes af forbuddet i EF-traktatens artikel 92, når de heri angivne betingelser er opfyldt. Da forbuddet i EKSF-traktatens artikel 4, litra c), i modsætning til reglen i EF-traktatens artikel 92, stk. 2, er generelt og ubetinget (jf. ovenfor præmis 98, 99 og 100), er formen for støtte ligeledes uden betydning i forhold til EKSF-traktaten.

132 Med henblik på at kunne afgøre, om de i den foreliggende sag ydede lån har karakter af statsstøtte, skal der foretages en undersøgelse af virksomhedens muligheder for at rejse de omhandlede beløb på det private kapitalmarked. Under anvendelse af kriteriet vedrørende en privat investor, skal det således vurderes, om en privat virksomhed ud fra udsigterne til rentabel drift under lignende omstændigheder ville have foretaget et sådant kapitalindskud, idet der herved skal ses bort fra ethvert socialt, politisk eller regionalt hensyn til den pågældende sektor (den ovenfor i præmis 76 nævnte dom af 10.7.1986 i sagen Belgien mod Kommissionen, præmis 13).

133 En privat anpartshaver kan med rimelighed fremskaffe den nødvendige kapital til at sikre, at en virksomhed, der er kommet i forbigående vanskeligheder, kan overleve og på ny kan blive rentabel, efter omstændighederne efter en rekonstruktion (jf. den ovenfor i præmis 76 nævnte dom af 10.7.1986 i sagen Belgien mod Kommissionen, præmis 14).

134 På tidspunktet for kapitaltilførslen kunne det konstateres, at NMH over adskillige år uafbrudt havde akkumuleret meget betydelige tab (revisionsberetning af 31.7.1995 udarbejdet af C & L Deutsche Revision, »Revision af NMH's regnskab pr. 31. december 1994«, og revisionsberetning af 20.12.1996 udarbejdet af C & L Deutsche Revision »Revision af NMH's regnskab pr. 31. december 1995«). Det fremgår af de to aftaler af 27. januar 1995 mellem delstaten Bayern og selskabet Max Aicher, at NMH's endelige tab ved udgangen af året 1994 beløb sig til 156,4 mio. DEM. I øvrigt er det ubestridt, at NMH skyldte sin overlevelse adskillige kapitaltilførsler for offentlige myndigheders side. Endelig fremstillede virksomheden produkter, der skulle afsættes på et marked, som var kendetegnet ved overkapacitet.

135 Sagsøgte har herefter ikke åbenbart tilsidesat bestemmelserne i traktaten eller enhver retsregel vedrørende dens gennemførelse ved at antage, at det var lidet sandsynligt, at virksomheden på det private kapitalmarked kunne tilvejebringe de beløb, der var uomgængeligt nødvendige for dens overlevelse, og at den yderligere kapitaltilførsel fra delstaten Bayerns side af den grund havde karakter af statslig støtte.

b) Vedrørende henvisningen til den tyske lov om anpartsselskaber

136 Ved at betegne de lån, delstaten Bayern ydede, som deltagerlån (»eigenkapitalersetzende Darlehen«) efter tysk ret (der benytter denne betegnelse for lån ydet af en anpartshaver til et selskab i en situation, i hvilken en normal forretningsdrivende ville have gennemført en kapitaltilførsel, og som forbyder långiveren at kræve tilbagebetaling i tilfælde af akkordforhandlinger eller konkurs) og ved at henvise til den tyske anpartsselskabslovs § 26, stk. 2 (hvori bestemmes, at anpartshavere skal indbetale supplerende kapitalindskud i forhold til deres kapitalandel) har sagsøgte blot haft til hensigt at fremhæve Bayerns usædvanlige adfærd set i forhold til de øvrige anpartshavere. Kommissionen har antaget, at en privat anpartshaver normalt ikke ville påtage sig at indskyde kapital i en virksomhed i vanskeligheder, hvis ikke de øvrige anpartshavere var rede til også at indskyde i forhold til deres kapitalandel. I øvrigt henviste Kommissionen til tysk ret for at begrunde og yderligere

understrege sin økonomiske vurdering, hvorefter en kapitalindbetaling, der foretages af en privat anpartshaver i en kriseramt virksomhed som NMH, kan sidestilles med en kapitaltilførsel.

137 Da sagsøgerne ikke har påvist, at sagsøgtes vurdering, hvorefter de pågældende lån udgjorde statsstøtte, fordi NMH sandsynligvis ikke kunne have skaffet sig de lånte beløb på det private kapitalmarked, udgjorde en åbenbar tilsidesættelse af bestemmelserne i traktaten eller enhver retsregel vedrørende dens gennemførelse (jf. ovenfor i præmis 135), er eventuelle fejl, som sagsøgte har begået i forbindelse med sine henvisninger til tysk ret, under alle omstændigheder uden betydning for kvalifikationen af de omtvistede lån som støtte, der er forbudt efter EKSF-traktatens artikel 4, litra c).

c) Vedrørende en eventuel tilbagebetaling af lånene

138 Som Domstolen har anført i sin kendelse i sagen Tyskland mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 50 (præmis 78), var NMH's finansielle situation særligt prekær på tidspunktet for ydelsen af lånene (mellem marts 1993 og august 1994 og mellem juli 1994 og marts 1995). Det er således ubestridt, at virksomheden ikke havde haft overskud mellem 1990 og 1994. Endvidere hedder det i beretningen af 20. december 1996 fra C & L Deutsche Revision vedrørende revisionen af NMH's regnskab pr. 31. december 1995: »NMH er regnskabsmæssigt set insolvent pr. 31. december 1995, hvis der på baggrund af Kommissionens beslutning bortses fra de lån, der er ydet som deltagerlån« (punkt 37, første afsnit). I beretningen tilføjes: »Selskabets fortsatte drift er betinget af, at de lån, som delstaten Bayern har ydet som selskabsdeltager, ikke skal tilbagebetales« (punkt 37, sjette afsnit). Denne konklusion har sagsøgeren NMH i øvrigt ikke bestridt.

139 På baggrund af ovenstående og på baggrund af de oplysninger, sagsøgte var i besiddelse af på tidspunktet for vedtagelsen af de anfægtede beslutninger, har sagsøgte ikke åbenbart tilsidesat bestemmelserne i traktaten eller enhver retsregel vedrørende dens gennemførelse ved at antage, at delstaten Bayern ikke kunne påregne tilbagebetaling fra NMH's side.

5. Konklusion

140 Det følger på dette trin i argumentationen og med forbehold af bedømmelsen af argumenterne vedrørende det finansielle tilskud til NMH på 56 mio. DEM (jf. nedenfor præmis i 191-196), at sagsøgernes ovenfor gennemgåede argumenter skal forkastes.

B — *Andet anbringende: tilsidesættelse af proportionalitetsprincippet*

Sagsøgernes argumenter

141 Efter sagsøgernes opfattelse har sagsøgte anlagt en fejlagtig bedømmelse af de virkninger, de anfægtede beslutninger kan antages at have på markedet og for virksomhederne. I øvrigt er beslutningerne uforholdsmæssige i forhold til de i fællesskabstraktaterne fastsatte mål.

142 Det fremgår af EKSF-traktatens artikel 5, tredje led, at Kommissionen kun kan gribe ind, når det er nødvendigt for at beskytte normale konkurrencebetingelser. NMH og LSW har kun en ringe markedsandel i Tyskland, og en så meget desto mindre andel på fællesmarkedet, idet NMH's produktion kun udgør 0,2% af fællesskabsproduktionen. Derfor påvirkede den omtvistede støtte ikke konkurrencen på fællesmarkedet.

143 For så vidt angår de lån, der er omhandlet i sagerne T-2/96 og T-97/96, er det sagsøgerens opfattelse, at Kommissionen også inden for rammerne af EKSF-traktaten har den mulighed, der hjemles i EF-traktatens artikel 93, stk. 2, nemlig at træffe beslutning om, at den pågældende medlemsstat skal ophæve eller ændre den ulovlige støtte. Dette valg skal foretages under overholdelse af proportionalitetsprincippet. Det fremgår ikke af retspraksis, at tilbagesøgning af en støtte i alle tilfælde er i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet.

144 Når sagsøgte var af den opfattelse, at lånene udgjorde en støtte efter EKSF-traktatens artikel 4, litra c), hvilket sagsøgeren bestrider, skulle sagsøgte have krævet en ændring af betingelserne for lånene. Ved ikke at kræve en sådan ændring, men derimod pålægge Forbundsrepublikken Tyskland at kræve støtten tilbagebetalt (artikel 2 i beslutning 96/178 og 96/484), har sagsøgte tilsidesat proportionalitetsprincippet.

Sagsøgtes og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands argumenter

145 Sagsøgte, støttet af Det Forenede Kongerige, har anført, at man har truffet de nødvendige foranstaltninger for at sikre overholdelsen af traktatens regler, navnlig henset til, at det pågældende marked var belastet af overkapacitet. Sagsøgte er i det væsentlige af den opfattelse, at proportionalitetsprincippet er uanvendeligt i forbindelse med vurderingen af et økonomisk tilskud i forhold til EKSF-traktatens artikel 4, litra c). Under alle omstændigheder fremgår det af retspraksis, at for så vidt som tilbagesøgning af statsstøtte, der er uforenelig med fællesmarkedet, har til formål at genoprette den tidligere tilstand, kan den i princippet ikke betragtes som en uforholdsmæssig foranstaltning (Rettens dom af 8.6.1995, sag T-459/93, Siemens mod Kommissionen, Sml. II, s. 1675, præmis 96). I den foreliggende sag har sagsøgerne imidlertid ikke bevist, at det omtvistede påbud om tilbagesøgning ikke havde til formål at genoprette den tidligere tilstand.

Rettens bemærkninger

1. Vedrørende anvendelsen af et væsentlighedskriterium på statsstøtte

146 Idet sagsøgerne kritiserer sagsøgte for en krænkelse af proportionalitetsprincippet, kræver de i realiteten anvendelse af et væsentlighedskriterium, der åbner mulighed for at undtage støtte, der kun påvirker konkurrencen i begrænset omfang, fra forbuddet i EKSF-traktatens artikel 4, litra c).

147 I den henseende bemærkes, at det ikke fremgår af ordlyden af EKSF-traktatens artikel 4, litra c), at støtte, som kun medfører en ringe forstyrrelse af konkurrencen, er undtaget fra forbuddet i bestemmelsen. Herudover fremgår det til forskel fra EF-traktatens artikel 92, stk. 1, ikke af EKSF-traktatens artikel 4, litra c), at det påhviler Kommissionen at konstatere, at den pågældende støtte fordrejer eller truer med at fordreje konkurrencen (jf. ovenfor i præmis 99). Faktisk forbydes ifølge artiklen enhver form for støtte uden nogen begrænsning, hvorfor bestemmelsen ikke kan indeholde nogen væsentlighedsregel.

148 Den eneste modifikation af forbuddet i EKSF-traktatens artikel 4, litra c), består i Kommissionens mulighed for på grundlag af traktatens artikel 95 at tillade støtte, der er nødvendig for at virkeliggøre et af Fællesskabet mål, således som de er angivet i traktatens artikel 2, 3 og 4 (jf. i denne retning Rettens dom af 24.10.1997, sag T-243/94, British Steel mod Kommissionen, Sml. II, s. 1887, præmis 40-43).

149 Sagsøgerne har imidlertid ikke påvist, at tilladelse til den omtvistede støtte var nødvendig for at nå et af disse mål. Dermed har de heller ikke påvist, at sagsøgte ved ikke at bringe EKSF-traktatens artikel 95 i anvendelse har tilsidesat proportionalitetsprincippet.

150 I øvrigt er der ved den nævnte artikel tillagt Kommissionen skønsmæssige beføjelser (den ovenfor i præmis 148 nævnte dom i sagen British Steel mod Kommissionen, præmis 51). Kommissionen kan pålægge sig selv retningslinjer for udøvelsen af sine skønsbeføjelser gennem retsakter som femte kodeks for støtte til jern- og stålindustrien, for så vidt de regler, den udsteder, ikke afviger fra traktatens bestemmelser. Kommissionens vedtagelse af en sådan kodeks er således et udslag af skønsudøvelsen og indebærer kun, at Kommissionen pålægger sig selv begrænsninger i skønsbeføjelsen i forbindelse med vurderingen af støtte, der er omfattet af kodeksen, alt under overholdelse af princippet om ligebehandling (den ovenfor i præmis 148 nævnte dom i sagen British Steel mod Kommissionen, præmis 50).

151 Sagsøgerne har imidlertid ikke angivet, i hvilket omfang den kodeks, der skal anvendes, indeholder en væsentlighedsregel.

2. Vedrørende Kommissionens angivelige forpligtelse til at pålægge ændring af betingelserne for støtten frem for tilbagebetaling heraf

152 Da forbuddet i EKSF-traktatens artikel 4, litra c), til forskel fra EF-traktatens artikel 92, stk. 1, er generelt og ubetinget (jf. ovenfor i præmis 99 og 147), er henvisningen til reglen i EF-traktatens artikel 93, stk. 2, der giver Kommissionen mulighed for at pålægge den pågældende stat at ændre en ulovlig støtte, ikke relevant for den foreliggende sag.

153 Selv hvis det antoges, at sidstnævnte bestemmelse fandt anvendelse i det foreliggende tilfælde, kan Retten ikke tiltræde argumentet. I artiklen bestemmes, at når Kommissionen finder, at en statsstøtte er uforenelig med fællesmarkedet i henhold til traktatens artikel 92, eller at denne støtte misbruges, »træffer den beslutning om, at den pågældende stat skal ophæve eller ændre støtteforanstaltningen inden for den tidsfrist, som Kommissionen fastsætter«. Det følger af Domstolens praksis, at denne ophævelse eller ændring for at få effektiv virkning kan indebære en forpligtelse til at kræve tilbagebetaling af støtte, der er ydet i strid med traktaten (jf. bl.a. den ovenfor i præmis 145 nævnte dom i sagen Siemens mod Kommissionen, præmis 96). For så vidt som tilbagesøgning af statsstøtte, der er uforenelig med fællesmarkedet, har til formål at genoprette den tidligere tilstand, kan den derfor i princippet ikke betragtes som en foranstaltning, der ikke står i rimeligt forhold til formålene med traktatens bestemmelser om statsstøtte.

154 Som sagsøgte og Det Forenede Kongerige har understreget, har sagsøgeren ikke anført noget, der kan vise, at pålægget om tilbagesøgning af støtten var uforholdsmæssigt, og sagsøgeren har end ikke angivet, hvori foranstaltninger, der i højere grad skulle være i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet, kunne bestå.

3. Vedrørende EKSF-traktatens artikel 5, tredje led

155 Retten kan ikke tiltræde sagsøgernes argumentation vedrørende EKSF-traktatens artikel 5, tredje led. Denne bestemmelser er nemlig ikke til hinder for anvendelsen af kodeksen for støtte til jern- og stålindustrien og angår kun Kommissionens »direkte indgreb« i produktionen og markedet.

4. Konklusion

156 Det fremgår at ovenstående, at Kommissionen ikke har krænket proportionalitetsprincippet ved at træffe de anfægtede beslutninger. Det andet anbringende skal derfor forkastes.

C — *Tredje anbringende: væsentlige formelle mangler*

157 Dette anbringende består af tre dele. Første del angår fejlagtig beskrivelse i de anfægtede beslutninger af forskellige faktiske omstændigheder og de heraf følgende mangler ved begrundelsen. Anden del angår afvisningen af at udsætte beslutningerne eller den i disse pålagte forpligtelse til tilbagebetaling af lånene, såvel som tilsidesættelse af retssikkerheden og af begrundelsespligten. Tredje del angår retsstridig opdeling af procedurerne.

Første del af tredje anbringende angående fejlagtig beskrivelse i de anfægtede beslutninger af forskellige faktiske omstændigheder og de heraf følgende mangler ved begrundelsen

1. Indledende bemærkninger

158 I EKSF-traktatens artikel 5, stk. 2, fjerde led, bestemmes, at Fællesskabet skal »offentliggøre grundene for sin indgriben«. Artikel 15, stk. 1, bestemmer nærmere: »Kommissionens beslutninger, henstillinger og udtalelser skal begrundes og henvise til de udtalelser, som skal indhentes.«

159 Ifølge fast retspraksis skal en begrundelse tilpasses karakteren af den pågældende retsakt og klart og utvetydigt angive de betragtninger, som den institution, der har udstedt den anfægtede retsakt, har lagt til grund, således at de berørte parter kan få kendskab til grundlaget for den trufne foranstaltning, og således at Fællesskabets retsinstanser kan udøve deres prøvelsesret. Det kræves ikke, at begrundelsen angiver alle de forskellige relevante faktiske og retlige momenter. En begrundelse skal ikke blot vurderes i forhold til ordlyden, men ligeledes i forhold til den sammenhæng, hvori den indgår, samt under hensyn til alle de retsregler, som gælder på det pågældende område (den ovenfor i præmis 106 nævnte dom af 29.2.1996 i sagen Belgien mod Kommissionen, præmis 86, og den ovenfor i præmis 148 nævnte dom i sagen British Steel mod Kommissionen, præmis 160). Endvidere skal en retsakts begrundelse vurderes bl.a. på grundlag af den interesse, som adressaterne eller andre af akten berørte personer, jf. EKSF-traktatens artikel 33, stk. 2, har i at modtage yderligere oplysninger (Domstolens dom af 19.9.1985, forenede sager 172/83 og 226/83, Hoogovens Groep mod Kommissionen, Sml. s. 2831, præmis 24, og den ovenfor i præmis 148 nævnte dom i sagen British Steel mod Kommissionen, præmis 160).

160 I øvrigt fremgår det ligeledes af retspraksis (Domstolens dom af 20.10.1987, sag 119/86, Spanien mod Rådet og Kommissionen, Sml. s. 4121, præmis 51), at selv om en betragtning i en omtvistet retsakt indeholder en materielt urigtig oplysning, kan denne formmangel imidlertid ikke begrunde annullation af retsakten, hvis retsaktens øvrige betragtninger indeholder en selvstændigt fyldestgørende begrundelse.

161 I sagen har sagsøgerne gjort gældende, at sagsøgte har givet en fejlagtig beskrivelse af for det første de planlagte økonomiske tilskud, for det andet af de eksempler på forretningsdrivendes adfærd, som den tyske regering havde givet, for det tredje af sagsøgtes beslutning af 1. august 1988 og for det fjerde af de omstændigheder, hvorunder de tidligere private anpartshavere i NMH udtrådte.

2. Vedrørende indsigelsen om en fejlagtig beskrivelse af de planlagte økonomiske tilskud

Parternes argumenter

162 Sagsøgerne har anført, at de faktiske omstændigheder er gengivet på en fejlagtig og ufuldstændig måde i beslutningerne 95/422 af 4. april 1995, 96/178 af 18. oktober 1995 og 96/484 af 13. marts 1996.

163 I beslutning 95/422 har sagsøgte anført, at det planlagte tilskud ikke udgjorde en indbetaling af egenkapital i NMH, som delstaten Bayern foretog som anpartshaver, men var en operation, der havde til formål at reducere virksomhedens tab. Denne fremstilling af faktum er i strid med de redegørelser, den tyske regering gav under den administrative procedure. Den var imidlertid bestemmende for Kommissionens vurdering af de omtvistede tilskud i forhold til EKSF-traktatens artikel 4, litra c). Sagsøgerne udleder heraf, at i det omfang vurderingen af dette væsentlige forhold hviler på et fejlagtigt grundlag, er beslutningen mangelfuldt begrundet, hvilket er i strid med EKSF-traktatens artikel 15.

164 I beslutningerne 96/178 og 96/484 har sagsøgte med urette antaget, at de lån, som delstaten Bayern ydede, udgjorde tilførsel af egenkapital, der ikke kunne kræves

tilbagebetalt i tilfælde af NMH's konkurs. Selv om det følger af tysk ret, at et lån ydet af en anpartshaver i tilfælde af konkurs anses for tilførsel af egenkapital, har sagsøgte ikke i tilstrækkelig grad begrundet sin konklusion, hvorefter et lån ydet af en anpartshaver som sådant skal sidestilles med tilførsel af egenkapital.

165 Forbundsrepublikken Tyskland har anført, at sagsøgte ved uden videre at betragte betalingerne som tilskud uden tilbagebetalingspligt har undladt at undersøge spørgsmålet — der er afgørende for, om de omtvistede betalinger kan anses for støtte efter EKSF-traktatens artikel 4, litra c) — om delstaten Bayern udviste en adfærd som en privat investor under lignende omstændigheder.

166 Kommissionen har understreget, at den har begrundet sin beslutning 95/422 på grundlag af de oplysninger, som den tyske regering gav den 16. maj og den 15. juli 1994, og den har bestridt at have begrundet beslutningerne 96/178 og 96/484 utilstrækkeligt. Den har på denne baggrund gjort gældende, at indsigelsen skal forkastes.

Rettens bemærkninger

— Sag T-129/95

167 Sagsfremstillingen i beslutning 95/422 afspejler på korrekt måde den tyske regerings forskellige skrivelser. Det fremgår således af skrivelsen af 16. maj 1994, at der var planlagt »en delvis kompensation for de tab, NMH har lidt«, ligesom der betales »et samlet beløb, der skal kompensere tabet af værdien af virksomheden LSW« (punkt 2). I skrivelsen af 15. juli 1994 redegjorde den tyske regering for, at »kompensationen af tabene skal ske gennem tilførsel af likviditet«. I den tyske regerings underretning af 24. februar 1995 beskrives delstaten Bayerns betalinger til NMH som ekstraordinære indkomster for virksomhederne, hvis direkte følge er at reducere deres tab, men ikke som kapitaltilførsler.

168 I punkt IV i beslutning 95/422 er på klar og detaljeret måde anført grundene til, at sagsøgte anså de pågældende tilskud for statsstøtte, herunder navnlig grundene til, at sagsøgte antog, at en normal privat investor, der handler på markedsøkonomiske vilkår, ikke ville have foretaget disse tilførsler under tilsvarende omstændigheder.

— Sagerne T-2/96 og T-97/96

169 For det første indeholder beslutningerne 96/178 og 96/484 detaljerede redegørelser for, hvorfor de ydede lån anses for kapitaltilskud. Nærmere bestemt anføres det, at en privat anpartshaver må antages ikke at være rede til at investere i en virksomhed i økonomiske vanskeligheder, hvis ikke de øvrige anpartshavere også er villige til at yde et bidrag svarende til størrelsen af deres andel (punkt IV, fjerde afsnit, i beslutning 96/178 og punkt IV, femte afsnit, i beslutning 96/484). I de nævnte beslutningers punkt IV, femte afsnit, har sagsøgte anført, at »efter tysk ret skal [...] lån [ydet af anpartshavere], som er ydet eller eftergivet under omstændigheder, hvor en virksomhed befinder sig i en sådan finansiel situation, at den enten går konkurs eller skal have tilført yderligere ansvarlig kapital, behandles som et indskud af egenkapital i tilfælde af konkurs« (»Eigenkapitalersetzende Darlehen«, jf. § 32a og 32b i den tyske anpartsselskabslov). Under hensyn til denne retstilstand må lån fra anpartshavere, som ydes for at afværge en virksomheds insolvens og således forhindre konkurs, principielt sidestilles med tilførsel af egenkapital.

170 For det andet har sagsøgte i de anfægtede beslutninger i forbindelse med sin anvendelse af kriteriet vedrørende en privat investor, der udviser normal påpasselighed, analyseret de betingelser, hvorunder lånene blev ydet, og har henvist til, at NMH's andre, private anpartshavere ikke deltog i lånene. Navnlig har sagsøgte på detaljeret måde begrundet sin konklusion, hvorefter delstaten Bayern ikke kunne forvente nogen tilbagebetaling. Kommissionen har således i punkt IV, 14. afsnit, i beslutning 96/178 (punkt IV, niende afsnit, i beslutning 96/484) anført, at »[...] delstaten Bayern på intet tidspunkt kunne forvente at få noget af lånet, der beløb sig til i alt 49,895 mio. DEM (26,53 mio. ECU) tilbagebetalt. Hvis NMH havde indgivet konkursbegæring, ville lånene i henhold til ovennævnte bestemmelser (§ 32a og 32b i GmbHG) være blevet behandlet som egenkapital, og delstaten ville da først have

opnået tilbagebetaling, når alle de øvrige kreditorer var blevet fyldestgjort, hvilket var højst usandsynligt. Bortset derfra var delstaten Bayern også hele tiden indstillet på at give afkald på disse lån ud fra ønsket om at få afhændet sine anparter i NMH og sikre arbejdspladser i den kriseramte region Oberpfalz.«

— Konklusion

171 Efter det anførte tages der i de anfægtede beslutninger på korrekt vis hensyn til de af den tyske regering givne oplysninger, ligesom beslutningerne indeholder en begrundelse, der gør det muligt for sagsøgerne at få kendskab til grundene til, at sagsøgte har anset de omtvistede lån for statsstøtte efter EKSF-traktatens artikel 4, litra c), og giver Fællesskabets retsinstanser et grundlag for at udøve deres legalitetskontrol. Det første klagepunkt skal derfor forkastes som ubegrundet.

3. Klagepunktet om en fejlagtig beskrivelse i beslutning 95/422 af de eksempler på forretningsdrivendes adfærd, som den tyske regering havde givet, og vedrørende anmodningen om fortrolig behandling af de hertil knyttede oplysninger

Anmodningen om fortrolig behandling

— Parternes argumenter

172 I sag T-129/95 har sagsøgerne anmodet Retten om at sørge for, at de navne, der er anført i forbindelse med eksemplerne på forretningsdrivendes adfærd og i forbindelse med oplysningerne om de pågældende virksomheders interne dispositioner, behandles fortroligt, og at de ikke nævnes hverken i retsmøderapporten eller i andre dokumenter beregnet for offentligheden.

173 Sagsøgte har heroverfor anført, at der ikke er grundlag for at tage sagsøgernes anmodning til følge.

— Rettens bemærkninger

174 Da oplysningerne vedrørende de citerede eksempler navnlig støtter sig på artikler i tysk presse og endvidere gengives i beslutning 95/422, der er offentliggjort i *De Europæiske Fællesskabers Tidende* af 21. oktober 1995, er der ikke anledning til at imødekomme sagsøgernes anmodning.

Spørgsmålet, om klagepunktet er begrundet

— Parternes argumenter

175 Sagsøgerne, støttet af Forbundsrepublikken Tyskland, har i sag T-129/95 gjort gældende, at beskrivelsen og den retlige vurdering af eksemplerne på forretningsdrivendes adfærd i beslutning 95/422 (afsnit IV, punkt 4) er fejlagtig. Eksemplerne blev fremført af den tyske regering med det formål at vise, at delstatens adfærd svarede til en privat investors. Selv om eksemplerne ikke angår NMH og LSW, beviser de dog ifølge sagsøgerne, at en privat investor under tilsvarende omstændigheder ville have truffet samme beslutning som delstaten Bayern.

176 I eksemplet vedrørende Metallgesellschaft AG traf kreditorbankerne og aktionærerne ikke som anført i beslutning 95/422 støtteforanstaltninger baseret på rent økonomiske overvejelser, men derimod for at bevare deres image. Deres adfærd er sammenlignelig med delstaten Bayerns i den foreliggende sag.

177 I eksemplet vedrørende Weiherhammer har sagsøgte erstattet den tyske regerings sagsfremstilling med sine egne antagelser. Ifølge beslutning 95/422 er en »kapitaltilførsel, der åbner mulighed for [at ...] overtage et selskab [...], baseret på en sammenligning af omkostningerne ved likvidation eller konkurs og den nødvendige endelige tilførsel af kapital«. Denne fremstilling er fejlagtig, idet moderselskabet havde forsikret, at kapitaltilførslen var mere bekostelig end en konkurs.

178 Om eksemplerne vedrørende Digital Equipment og Graetz Holztechnik GmbH hedder det i beslutning 95/422: »Omkostningerne ved udsondringen ('outsourcing') af bestemte virksomhedsdele afholdes for at sikre fremtidige leverancer af bestemte dele af egne produkter og samtidig for at sænke omkostningerne herved, hvormed der altså opnås en økonomisk gevinst.«

179 Digital Equipment ydede en økonomisk støtte til selskabet DITEC, der tog sigte på at dække omkostningerne ved socialplanen og at danne en egenkapital. DITEC fremstillede imidlertid ingen produkter specielt for Digital Equipment, som gav sidstnævnte håb om et fremtidigt afkast af denne støtte.

180 For så vidt angår Graetz Holztechnik har sagsøgte fejlagtigt anført, at »Nokia havde til hensigt at sikre egne leverancer, da selskabet trådte ud af Graetz Holztechnik«. I øvrigt har sagsøgte anført, at den tyske regering »ensidigt« havde fremstillet den økonomiske støtte som »omsætningsgaranti« for selskabet Graetz Holztechnik. Tværtimod havde selskabet Graetz Holztechnik selv betegnet støtten som omsætningsgaranti, hvilket i øvrigt fremgik af regeringens skrivelse af 24. februar 1995.

181 Forbundsrepublikken Tyskland har understreget, at den har besvaret Kommissionens forespørgsler vedrørende de nævnte forretningsdrivendes adfærd så fyldestgørende som muligt, når henses til, at der ikke består nogen pligt for private virksomheder til at informere delstaten Bayern eller forbundsregeringen om deres investeringer.

182 I øvrigt er det tilstrækkeligt for at fastslå, at der ikke foreligger statsstøtte i nærværende tilfælde, at det konstateres, at en privat investors økonomiske situation og motivation på den ene side og de samme faktorer for de pågældende offentlige myndigheder på den anden side ligner hinanden (den ovenfor i præmis 76 nævnte dom af 10.7.1986 i sagen Belgien mod Kommissionen, præmis 13). I øvrigt er det næppe muligt at finde situationer, der er helt identiske med de pågældende offentlige myndigheders, navnlig når man tager størrelsen og mængden af de offentlige kapitalindskud i betragtning.

183 Sagsøgte har anført, at dette klagepunkt bør forkastes, og har understreget, at beslutning 95/422 ikke hviler på de omtvistede eksempler, men på de oplysninger, den tyske regering har givet.

— Rettens bemærkninger

184 Sagsøgte har i beslutning 95/422 omhyggeligt beskrevet grundene til, at delstaten Bayerns adfærd ikke var sammenlignelig med de af sagsøgerne nævnte forretningsdrivendes adfærd. Særlig har sagsøgte i punkt IV understreget, at til forskel fra delstaten Bayern i det foreliggende tilfælde har en privat investor i ingen af de af den tyske regering påberåbte tilfælde afstået sine kapitalandele uden at opnå en økonomisk fordel herved. Ved at anføre denne forskel har sagsøgte vist, at Bayerns adfærd ikke var sammenlignelig med de nævnte forretningsdrivendes adfærd. Selv hvis det antages, at sagsøgte på grundlag af de oplysninger, som den tyske regering har givet, har beskrevet de nævnte forretningsdrivendes adfærd på ufuldstændig måde, har hverken sagsøgerne eller Forbundsrepublikken Tyskland påvist, at denne ufuldstændighed har haft en afgørende indflydelse på kvalificeringen af lånene som støtte i EKSF-traktatens artikel 4, litra c)'s forstand.

185 Det følger heraf, at det andet klagepunkt skal forkastes.

4. Klagepunktet om en fejlagtig beskrivelse i beslutning 95/422 af beslutningen fra 1988

Parternes argumenter

— Spørgsmålet, om klagepunktet er begrundet

186 Sagsøgerne og intervenienten Forbundsrepublikken Tyskland har gjort gældende, at beslutningen fra 1988 er ufuldstændigt gengivet i beslutning 95/422. I beslutningen fra 1988 havde Kommissionen konkluderet, at delstaten Bayerns påberåbte deltagelse i de virksomheder, der efterfulgte Maxhütte, således som den var fastlagt i rammeaftalen fra 1987 vedrørende overtagelsesplanen, ikke indeholdt noget element af statsstøtte.

187 Imidlertid bestemtes det i rammeaftalen fra 1987, at delstaten Bayern skulle betale støtte til dækning af gamle miljøforpligtelser (»Altlasten«). Den omtvistede støtte på 56 mio. DEM havde netop til formål at dække sådanne forpligtelser. Støtten var omfattet af beslutningen fra 1988, og sagsøgte havde derfor godkendt den.

188 Sagsøgte har anført, at dette klagepunkt bør forkastes, da beslutningen fra 1988 ikke omfattede støtte til dækning af gamle miljøforpligtelser.

— Anmodningen om fremlæggelse af dokumenter

189 Da sagsøgte har bestridt, at de gamle miljøforpligtelser var omfattet af beslutningen fra 1988, anser sagsøgerne det for nødvendigt, at sagsakterne vedrørende dette

spørgsmål fremlægges. De har derfor anmodet Retten om i medfør af procesreglementets artikel 64 og 65 at pålægge sagsøgte at fremsende sagsakterne vedrørende beslutningen fra 1988.

190 Sagsøgte har heroverfor anført, at der ikke er nogen anledning til at imødekomme sagsøgernes anmodning.

Rettens bemærkninger

— Spørgsmålet, om klagepunktet er begrundet

191 Beslutningen fra 1988 indeholder ingen udtrykkelig henvisning til gamle miljøforpligtelser. Imidlertid bestemtes det i rammeaftalen, der var genstand for den nævnte beslutning, i punkt 5.5:

»Die Anlagen werden altlastenfrei übernommen. Soweit eine altlastenfreie Übertragung nicht möglich ist, wird der Freistaat sicherstellen, daß NMH von den sich daraus ergebenden Verpflichtungen wirtschaftlich nicht betroffen wird.« (»Anlæggene overtages uden gamle miljøforpligtelser. Såfremt det ikke er muligt at overtage anlæggene uden gamle miljøforpligtelser, sikrer delstaten, at NMH ikke økonomisk skal bære de hermed forbundne forpligtelser.«)

192 Da hele rammeaftalen fra 1987, herunder dens punkt 5.5, blev vurderet i forbindelse med den procedure, der førte til beslutningen fra 1988, og da Kommissionen i øvrigt selv har erkendt, at den havde vurderet spørgsmålet om game miljøforpligtelser, kan dens argumentation om, at beslutningen fra 1988 ikke omfattede disse forpligtelser, ikke tiltrædes.

193 Da rammeaftalen imidlertid angår forpligtelser, som delstaten Bayern påtog sig i årene 1987 og 1988, dækker beslutningen fra 1988 ikke finansiering, som Bayern ydede NMH efter denne periode, herunder den støtte på 56 mio. DEM, som betaltes i tilslutning til aftalen af 27. januar 1995 (jf. ovenfor i præmis 15).

194 Det fremgår herudover af den tyske regerings underretning af 16. maj 1994, punkt 2, og af referatet af mødet den 4. november 1987 i den bayerske regerings ministerråd om Maxhütte's situation (punkt 11), at de gamle miljøforpligtelser angik forpligtelser vedrørende bekæmpelse af forurening samt saneringsforanstaltninger vedrørende luftrenholdelse, bekæmpelse af støjforurening samt grundvandsbeskyttelse.

195 Herefter må sagsøgerens opfattelse om, at den omtvistede støtte på 56 mio. DEM var blevet godkendt ved beslutningen fra 1988, forkastes.

196 Selv om det antages, at sagsøgerens klagepunkt vedrørende en fejlagtig gengivelse af denne beslutning er rigtig, har denne mangel under ingen omstændigheder betydning for beslutning 95/422 og kan således ikke føre til annullation heraf. Følgelig skal dette klagepunkt forkastes.

— Anmodningen om fremlæggelse af dokumenter

197 Idet den foreliggende sagsakt ses at indeholde tilstrækkelige oplysninger og under hensyn til det ovenfor (i præmis 191-195) anførte, finder Retten ikke anledning til at pålægge fremlæggelse af sagsakten vedrørende beslutningen fra 1988.

5. Klagepunktet om en fejlagtig beskrivelse i beslutning 95/422 af de omstændigheder, hvorunder de tidligere private anpartshavere i NMH udtrådte

Parternes argumenter

198 Sagsøgerne har, støttet af Forbundsrepublikken Tyskland, anført, at beslutning 95/422 hviler på en fejlagtig beskrivelse af faktum, idet det deri hævdes, at de tidligere, private anpartshavere (Krupp Stahl, Thyssen Stahl, Klöckner Stahl) ikke betalte noget beløb ved deres udtræden. Det er ikke anført, at de betalte en »negativ salgspris« ved efterfølgende at yde lån til NMH (forbundsregeringens meddelelser af 16.5. og 15.7.1994). Til gengæld for deres udtræden havde de nemlig solgt fordringerne ifølge disse lån til en tredjedel af deres værdi mod et løfte fra NMH om at tilbagebetale det fulde beløb, hvis virksomhedens situation bedredes.

199 Forbundsrepublikken Tyskland har tilføjet, at delstaten Bayern, der var hovedanpartshaver i NMH, befandt sig i en anden situation end de private mindretalsanpartshaverne, da de afstod deres andele. På grund af deres beskedne andel af NMH's kapital og på grund af, at NMH var konkurrent inden for deres hovedforretningsområde, deltog de nemlig ikke i søgningen efter en køber og i udarbejdelsen af en samlet økonomisk plan for NMH. Uden hensyn til disse forskelle har sagsøgte med urette vurderet de omtvistede betalinger i forhold til kriteriet vedrørende en fornuftig investor under henvisning til de pågældende mindretalsanpartshaveres adfærd.

200 Sagsøgte har heroverfor anført, at beskrivelsen af de faktiske forhold i beslutning 95/422 for så vidt angår de tidligere, private anpartshaveres udtræden (afsnit IV, punkt 5) er i overensstemmelse med beskrivelsen i den tyske regerings meddelelse af 16. maj 1994. Kommissionen er aldrig blevet underrettet om eventuel supplerende kapitaltilførsel fra de tidligere anpartshaveres side. Derfor kan der ikke tages hensyn til dette argument, som sagsøgerne og den tyske regering er fremkommet med efterfølgende.

Rettens bemærkninger

201 Den tyske regerings skrivelser af 16. maj og 15. juli 1994 viser, at de tidligere, private anpartshavere i NMH opnåede delstaten Bayerns tilladelse til at sælge deres andele den 30. juni 1993 (Klöckner) og den 21. marts 1994 (Thyssen og Krupp). Efterfølgende solgte de faktisk deres andele til den symbolske pris af 1 DEM. Samtidig overdrog de fordringerne ifølge de lån, de tidligere anpartshavere havde ydet i juni/juli 1992, til Aicher-gruppen for en lav pris.

202 Det fremgår herefter, at der gik et år mellem de tidligere, private anpartshaveres ydelse af lån i 1992 og salget af deres anparter i løbet af året 1993. Sagsøgerne har ikke påvist nogen sammenhæng mellem disse begivenheder, der beviser, at de tidligere, privat anpartshavere udtrådte mod betaling af et beløb.

203 Forbundsrepublikken Tysklands argumentation kan ikke tiltrædes. Det er allerede ovenfor (præmis 114) konstateret, at selv om det antages, at delstaten Bayern sad inde med majoriteten af kapitalandelene i NMH, har sagsøgte ikke åbenbart tilsidesat bestemmelserne i traktaten eller enhver retsregel vedrørende dens gennemførelse ved at gå ud fra, at delstaten Bayern som investor lige som en hvilken som helst privat investor, der disponerer på markedsøkonomiske vilkår, og navnlig lige som de øvrige anpartshavere havde interesse i at gennemføre en overskudsgivende forretning eller at søge at maksimere udbyttet af sin investering. Hertil kommer, at en normalt omhyggelig privat investor vil være så meget desto mere påpasselig for at sikre sig fortjeneste i forbindelse med ydelse af lån til et selskab, hvori han har kapitalandele, jo større hans kapitaldeltagelse i dette selskab er. I øvrigt har sagsøgerne ikke påvist, af hvilken grund deres argument om, at NMH var konkurrent til mindretalsanpartshaverne inden for deres hovedforretningsområde, ikke var relevant i forbindelse med deres medvirken ved overtagelsen af NMH i 1990 og i forbindelse med de lån, der blev ydet i 1992 og indtil begyndelsen af 1994. Selv om det måtte antages, at der bestod en sådan grund, fremgår det i hvert fald ikke af sagen, at sagsøgte blev underrettet herom.

204 Følgelig kan det ikke konstateres, at sagsøgte åbenbart har tilsidesat bestemmelserne i traktaten eller enhver retsregel vedrørende dens gennemførelse med hensyn til de tidligere, private anpartshaveres udtræden. Selv hvis det antages, at beskrivelsen af omstændighederne i forbindelse med ovennævnte begivenheder er ufuldstændig, har sagsøgerne i hver fald ikke påvist, at denne ufuldstændighed har været bestemmende for resultatet af beslutning 95/422.

205 Det følger heraf, at det fjerde klagepunkt skal forkastes.

Anden del af tredje anbringende angående afvisningen af at udsætte beslutningerne eller den i disse pålagte forpligtelse til tilbagebetaling af lånene, såvel som tilsidesættelse af retssikkerheden og af begrundelsespligten (klagepunkter, der alene er gjort gældende i sagerne T-2/96 og T-97/96)

Parternes argumenter

206 Sagsøgeren NMH har kritiseret Kommissionen for, at den ikke udsatte vedtagelsen af beslutningen vedrørende lånene (artikel 1 i beslutning 96/178 og i beslutning 96/484) og kravet om tilbagebetaling af støtten (de nævnte beslutningers artikel 2), indtil Retten og Domstolen havde truffet afgørelse i sagerne anlagt til anfægtelse af beslutning 95/422. Under hensyn til den indholdsmæssige forbindelse mellem den første procedure angående de økonomiske tilskud og de to øvrige procedurer angående lånene ville en retsafgørelse i NMH's favør i den første have bevirket, at de andre bortfaldt.

207 Hertil kommer, at den øjeblikkelige tilbagebetaling af den støtte, der angiveligt er ydet, således som det er bestemt i artikel 2 i beslutning 96/178 og i beslutning 96/484, ville indebære insolvens hos NMH og følgelig konkurs. Beslutningernes begrundelse, der er alt for generel og utilstrækkelig, berøver sagsøgeren en effektiv retsbeskyttelse.

208 Sagsøgte og Det Forenede Kongerige har påstået denne del af anbringendet forkastet. Kommissionen understreger, at den i punkt V i beslutning 96/178 og i beslutning 96/484 i detaljer har redegjort for grundene til, at den ikke anså en udsættelse af beslutningen vedrørende tilbagebetaling for at være velbegrundet.

209 Det Forenede Kongerige har anført, at en støtte ikke kan ydes, før der er givet underretning om den, og den er godkendt i henhold til artikel 2-5 i femte kodeks for støtte til jern- og stålindustrien. Det Forenede Kongerige har tilføjet, at selv om sagsøgeren fik medhold i sag T-129/95, ville sagsøgte ikke være forpligtet til at udsætte de andre beslutninger vedrørende lånene. I øvrigt har Domstolens præsident i sin ovenfor i præmis 50 nævnte kendelse i sagen Tyskland mod Kommissionen (jf. præmis 79) forkastet sagsøgernes anmodning om udsættelse.

Rettens bemærkninger

210 I denne del af tredje anbringende har sagsøgeren NMH i det væsentlige anført to forskellige klagepunkter, dels vedrørende den manglende udsættelse af pålægget om tilbagebetaling i beslutning 96/178 og i beslutning 96/484, og dels vedrørende en mangel ved begrundelsen.

211 Med hensyn til det første klagepunkt bemærkes, at en støtte, der er uforenelig med fællesmarkedet, principielt skal tilbagebetales af modtageren. Denne må ikke drage fordel af, at en medlemsstat har bevilget den pågældende offentlige midler i strid med bestemmelserne i EKSF-traktaten og i femte kodeks for støtte til jern- og stålindustrien. Pålægget om øjeblikkelig tilbagebetaling er, også selv om det fører til den modtagende virksomheds konkurs, en logisk konsekvens af den strenge ordning om støtte til jern- og stålsektoren.

212 Ingen bestemmelse i EKSF-traktaten eller i femte kodeks for støtte til jern- og stålindustrien giver Kommissionen beføjelse til at udsætte et pålæg om tilbagebetaling. Det fremgår af EKSF-traktatens artikel 39, stk. 1, at heller ikke indbringelse af sager for Domstolen har opsættende virkning.

213 Herudover konstaterer Retten, at Domstolen i sin ovenfor i præmis 50 nævnte kendelse i sagen Tyskland mod Kommissionen fastslog, at begæringen om udsættelse af gennemførelsen ikke kunne tages til følge for at hindre en skade, der — selv hvis den ville indtræde med sikkerhed — klart måtte anses for en uundgåelig konsekvens af anvendelsen af den strenge ordning om støtte til jern- og stålsektoren, som navnlig har til formål at hindre de særligt skadelige følger for konkurrencen — og dermed for de konkurrencedygtige virksomheders overlevelse — af den kunstige igangholdelse af virksomheder, der ikke ville kunne overleve på normale markedsvilkår (præmis 80).

214 Herefter skal sagsøgerens første klagepunkt forkastes.

215 For så vidt angår den hævdede mangel ved begrundelsen skal det understreges, at grundene til pålægget om tilbagebetaling er anført i punkt V i beslutning 96/178 og i beslutning 96/484. Denne begrundelse var tilstrækkelig til at gøre det muligt for sagsøgeren at forstå, hvorfor pålægget om tilbagebetaling ikke blev udsat.

216 Det følger heraf, at tredje anbringendes anden del skal forkastes i sin helhed.

Tredje del af tredje anbringende angående retsstridig opdeling af procedurerne (klagepunkter, der alene er gjort gældende i sagerne T-2/96 og T-97/96)

Parternes argumenter

217 Sagsøgeren NMH har gjort gældende, at de tre procedurer vedrørende privatiseringen af NMH og ydelsen af lån er indholdsmæssigt forbundne. Sagsøgte har ved at indlede tre procedurer foretaget en kunstig adskillelse af forhold, der bør bedømmes sammen, og har således begået en procedurefejl.

218 Sagsøgte og Det Forenede Kongerige har bestridt rigtigheden af dette klagepunkt og har påstået det forkastet.

Rettens bemærkninger

219 Der påhviler ikke sagsøgeren nogen forpligtelse til at behandle nærværende sager under én samlet procedure, hverken efter bestemmelserne i EKSF-traktaten eller i henhold til bestemmelserne i femte kodeks for støtte til jern- og stålindustrien.

220 I de foreliggende sager var der dels tale om de økonomiske tilskud, der var planlagt i forbindelse med privatiseringsplanen for NMH, som den tyske regering underrettede Kommissionen om den 16. maj 1994, og dels om de lån, som delstaten Bayern ydede NMH mellem 1993 og 1995, og som Kommissionen først underrettedes om, efter at de var ydet. Nærmere bestemt modtog Kommissionen først underretning om betalingen af de første dele af disse lån den 15. juli og den 28. september 1994, altså efter indledningen af den procedure, der førte til beslutning 95/422, og betalingen af de sidste fire dele blev der først givet underretning om efter indledningen af den procedure, der førte til beslutning 96/178.

221 Det fremgår heraf, at arten af og de nærmere betingelser for disse foranstaltninger var forskellige, hvilket tilsvarende gælder for de perioder, inden for hvilke de blev truffet. Hertil kommer, at sagsøgte på tidspunktet for indledningen af den procedure, der førte til beslutning 95/422, ikke var bekendt med de økonomiske foranstaltninger, der var genstand for de efterfølgende to beslutninger. Følgelig kunne den ikke undersøge dem under en og samme procedure.

222 Det følger heraf, at tredje anbringendes tredje del skal forkastes som grundløst.

D — *Fjerde anbringende: tilsidesættelse af retten til kontradiktion*

Parternes argumenter

223 I sag T-129/95 har sagsøgerne gjort gældende, at sagsøgte har tilsidesat deres og den tyske regerings rettigheder i henhold til reglerne om kontradiktion, idet de ikke fik adgang til at blive hørt vedrørende vurderingen, hvorefter delstaten Bayerns kapitaltilførsel var et tilskud uden tilbagebetalingspligt. De kunne ikke forvente en sådan vurdering, for det første fordi det i meddelelsen om indledningen af proceduren var anført, at der var tale om tilførsel af egenkapital, og for det andet fordi Kommissionen under en samtale mellem det kompetente medlem af Kommissionen og den bayerske økonomiminister havde bekræftet, at formen for kapitaltilførslen var uden betydning. Til støtte for deres indsigelse har de påberåbt sig Domstolens dom af 29. juni 1994 i sagen Fiskano mod Kommissionen (sag C-135/92, Sml. I, s. 2885, præmis 39), og Rettens dom af 23. februar 1994 i sagen CB og Europay mod Kommissionen (forenede sager T-39/92 og T-40/92, Sml. II, s. 49, præmis 48).

224 I sagerne T-2/96 og T-97/96 har sagsøgeren NMH anført, at sagsøgte i forbindelse med en procedure, der kan føre til en virksomheds konkurs, er forpligtet til at konsultere virksomheden. Dette princip er særlig vigtigt, når domstolskontrollen er begrænset, således som tilfældet er efter EKSF-traktatens artikel 33, stk. 1, andet punktum.

225 Sagsøgte har i øvrigt alene offentliggjort en meddelelse om proceduren i *De Europæiske Fællesskabers Tidende* uden at give sagsøgerne underretning om det fuldstændige indhold af de rejste klagepunkter.

226 Sagsøgte har påstået anbringendet forkastet. Kommissionen har efterlevet artikel 6, stk. 1, i femte kodeks for støtte til jern- og stålindustrien, og den har givet den tyske regering lejlighed til at udtale sig om alle faktiske og retlige spørgsmål, der er taget hensyn til i forbindelse med de oplysninger, som regeringen og delstaten Bayern afgav.

227 De virksomheder, der berøres af en procedure, som indledes i henhold til denne bestemmelse, har kun ret til at fremkomme med deres bemærkninger i forbindelse med procedurens indledning. Kun den pågældende medlemsstat, der er beslutningens eneste adressat, skal høres.

Rettens bemærkninger

228 Det fremgår af fast retspraksis, at retten til kontradiktion under en hvilken som helst procedure, der indledes over for nogen, og som kan føre til en retsakt, der indeholder et klagepunkt imod denne, udgør et grundlæggende fællesskabsretligt princip, der skal overholdes, selv hvor der ikke foreligger regler for den pågældende procedure (Domstolens dom af 14.2.1990, sag C-301/87, Frankrig mod Kommissionen, Sml. I, s. 307, præmis 29, 30 og 31, den ovenfor i præmis 76 nævnte dom af 10.7.1986 i sagen Belgien mod Kommissionen, præmis 28, og dom af 21.3.1990, sag C-142/87, Belgien mod Kommissionen, Sml. I, s. 959, præmis 46).

229 I artikel 6, stk. 4, i femte kodeks for støtte til jern- og stålindustrien hedder det: »Såfremt Kommissionen efter at have opfordret de interesserede parter til at fremsætte deres bemærkninger konstaterer, at en støtteforanstaltning ikke er forenelig med bestemmelserne i denne beslutning, giver den den pågældende medlemsstat meddelelse om sin beslutning.«

230 Det fremgår hverken af denne bestemmelses ordlyd, af nogen anden regel om statsstøtte eller af fællesskabsretspraksis, at Kommissionen skulle være forpligtet til at høre modtageren af statslige midler om den retlige vurdering, den anlægger af det forhold, at disse midler stilles til rådighed.

231 Det fremgår heller ikke af de nævnte retsregler, at Kommissionen efter at have opfordret den pågældende medlemsstat til at fremkomme med sine bemærkninger, skulle være forpligtet til at underrette den om sit standpunkt, før den vedtager sin beslutning. Hertil kommer, at selv om en sådan forpligtelse eksisterede, kunne de berørte virksomheder ikke heraf udlede nogen ret til at blive hørt. I dommene i sagerne Fiskano mod Kommissionen og CB og Europay mod Kommissionen, der er nævnt ovenfor i præmis 223, og som sagsøgerne påberåber sig til støtte for deres anbringende, er det alene fastslået, at der består en ret for virksomheder eller sammenslutninger af virksomheder i enhver procedure, der kan føre til pålæggelse af sanktioner, til at blive sat i stand til på effektiv måde at give udtryk for deres synspunkter vedrørende rigtigheden og relevansen af de klagepunkter, som Kommissionen gør gældende.

232 Sagsøgerne kan ikke kritisere sagsøgte for kun at have underrettet dem gennem meddelelsen i EF-Tidende om indledningen af en procedure i henhold til artikel 6, stk. 4, i femte kodeks for støtte til jern- og stålindustrien. Det fremgår af retspraksis vedrørende EF-traktatens artikel 93, stk. 2, at denne bestemmelse ikke stiller krav om individuel opfordring til at fremsætte bemærkninger, og at dens eneste indhold er et påbud til Kommissionen om at sikre, at der gives underretning til alle, der kan være berørt, således at de får lejlighed til at fremføre deres bemærkninger. Under disse omstændigheder må offentliggørelsen af en meddelelse i EF-Tidende anses for et egnet middel til at gøre alle berørte bekendt med, at der er indledt en procedure (den ovenfor i præmis 131 nævnte dom i sagen Intermills mod Kommissionen, præmis 17). Da formålet med artikel 6, stk. 4, i femte kodeks for støtte til jern- og stålindustrien svarer til formålet med EF-traktatens artikel 93, stk. 2, og da bestemmelsens ordlyd ikke giver private krav på at modtage en individuel opfordring, skal den fortolkes således, at meddelelse i EF-Tidende om indledningen af en procedure er tilstrækkelig.

233 I det foreliggende tilfælde blev der givet sagsøgerne lejlighed til at fremkomme med deres bemærkninger til de faktiske omstændigheder, der var fastslået, og de vurderinger, sagsøgte lagde til grund, i meddelelsen om indledningen af den pågældende procedure, også selv om de ikke gjorde brug af denne mulighed.

234 Det fremgår i øvrigt af sagens akter (jf. ovenfor præmis 29-32, 35, 36 og 37 samt 40, 41 og 42), at den tyske regering blev hørt på behørig måde, hvorfor dens rettigheder med hensyn til kontradiktion ligeledes blev respekteret.

235 Det følger heraf, at beslutning 95/422, 96/178 og 96/484 ikke er ulovlige på grund af tilsidesættelse af retten til kontradiktion.

236 Det fjerde anbringende skal således forkastes.

E — *Konklusion*

237 Det følger af alt foregående, at anbringenderne skal forkastes i deres helhed. Da sagsøgerne ikke har påvist, at de anfægtede beslutninger er ulovlige, skal sagsøgte i det hele frifindes i nærværende annullationssøgsmål.

Sagens omkostninger

238 Ifølge procesreglementets artikel 87, stk. 2, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Da Kommissionen har nedlagt påstand om, at sagsøgerne dømmes til at betale sagens omkostninger, og da sagsøgerne har tabt sagen, bør de, ud over at bære deres egne omkostninger, betale Kommissionens omkostninger.

239 Ifølge artikel 87, stk. 4, første afsnit, bærer de medlemsstater og institutioner, der er indtrådt i en sag, deres egne omkostninger. Det følger heraf, at Forbundsrepublikken Tyskland og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirland som intervenienter skal bære deres egne omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RETTEN (Femte Udvidede Afdeling)

1) Anmodningen om fortrolig behandling tages ikke til følge.

2) Anmodningen om adgang til sagsakterne vedrørende Kommissionens beslutning af 1. august 1988 tages ikke til følge.

3) I de forenede sager T-129/95, T-2/96 og T-97/96 frifindes sagsøgte.

4) Sagsøgerne bærer deres egne omkostninger og betaler Kommissionens omkostninger.

5) Forbundsrepublikken Tyskland og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirland bærer deres egne omkostninger.

Azizi García-Valdecasas Moura Ramos

Jaeger Mengozzi

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 21. januar 1999.

H. Jung J. Azizi

Justitssekretær Afdelingsformand

Indhold

De relevante retsregler ..... II - 23

Sagens faktiske omstændigheder ..... II - 26

Forhistorien ..... II - 26

1. Stiftelsen af selskabet Neue Maxhütte Stahlwerke GmbH ..... II - 26

2. Delstaten Bayerns deltagelse i virksomhederne NMH og Lech-Stahlwerke GmbH II - 27

3. Privatiseringsplanen for NMH ..... II - 28

4. Lån ydet NMH ..... II - 30

Den administrative procedure ..... II - 32

1. Proceduren vedrørende de finansielle foranstaltninger i forbindelse med privatiseringen af NMH (sag T-129/95) ..... II - 32

2. Proceduren vedrørende lån ydet mellem marts 1993 og august 1994 (sag T-2/96). II - 34

3. Proceduren vedrørende lån ydet mellem juli 1994 og marts 1995 (sag T-97/96) .. II - 35

Retsforhandlingerne ..... II - 36

Sag T-129/95 ..... II - 36

Sag T-2/96 ..... II - 36

Sag T-97/96 ..... II - 37

De forenede sager T-129/95, T-2/96 og T-97/96 ..... II - 38

Parternes påstande ..... II - 39

Realiteten ..... II - 41

A — Første anbringende: tilsidesættelse af EKSF-traktatens artikel 4, litra c) ..... II - 42

Sagsøgernes argumenter ..... II - 42

1. Indledende bemærkninger ..... II - 42

a) Kriteriet vedrørende en privat investor ..... II - 42

b) Argumenter vedrørende kriteriet om den private investor ..... II - 43

— Privat investor af sammenlignelig størrelse ..... II - 43

— Tilsvarende situation ..... II - 43

— Økonomisk begrundelse og udsigten til rentabilitet ..... II - 43

2. Delstatens Bayerns kapitaltilførsel til NMH og LSW ..... II - 48

3. Delstaten Bayerns tilskud på 56 mio. DEM til NMH (sag T-129/95) ..... II - 46

4. Delstaten Bayerns lån til NMH (sagerne T-2/96 og T-97/96) ..... II - 46

Sagsøgtes og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands argumenter . II - 48

Rettens bemærkninger ..... II - 48

1. Indledende bemærkninger ..... II - 48

a) EKSF-traktatens artikel 4, litra c) ..... II - 48

b) Den retlige prøvelse af Kommissionens vurderinger i forbindelse med anvendelsen af femte kodeks for støtte til jern- og stålindustrien ..... II - 49

c) Kriteriet vedrørende en privat investor ..... II - 50

2. Anvendelsen af kriteriet vedrørende en privat investor på kapitaltilførslen til NMH og LSW ..... II - 52

a) Privat investor af tilsvarende størrelse, som befinder sig i en lignende situation ..... II - 52

b) Rentabilitetsudsigter ..... II - 53

c) Den mulige forringelse af delstaten Bayerns image ..... II - 55

3. Tilskuddet på 56 mio. DEM til NMH til brug for investeringer (sag T-129/95) ..... II - 56

4. Anvendelsen af kriteriet vedrørende en privat investor på lån ydet af delstaten Bayern (sagerne T-2/96 og T-97/96) ..... II - 57

a) Kvalifikationen af lånene som statsstøtte ..... II - 57

b) Vedrørende henvisningen til den tyske lov om anpartsselskaber ..... II - 58

c) Vedrørende en eventuel tilbagebetaling af lånene ..... II - 59

5. Konklusion ..... II - 60

B — Andet anbringende: tilsidesættelse af proportionalitetsprincippet ..... II - 60

Sagsøgernes argumenter ..... II - 60

Sagsøgtes og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands argumenter . II - 61

Rettens bemærkninger ..... II - 61

1. Vedrørende anvendelsen af et væsentlighedskriterium på statsstøtte ..... II - 61

2. Vedrørende Kommissionens angivelige forpligtelse til at pålægge ændring af betingelserne for støtten frem for tilbagebetaling heraf ..... II - 63

3. Vedrørende EKSF-traktatens artikel 5, tredje led ..... II - 64

4. Konklusion ..... II - 64

C — Tredje anbringende: væsentlige formelle mangler ..... II - 64

Første del af tredje anbringende angående fejlagtig beskrivelse i de anfægtede beslutninger af forskellige faktiske omstændigheder og de heraf følgende mangler ved begrundelsen ..... II - 65

1. Indledende bemærkninger ..... II - 65

2. Vedrørende indsigelsen om en fejlagtig beskrivelse af de planlagte økonomiske tilskud ..... II - 66

Parternes argumenter ..... II - 66

Rettens bemærkninger ..... II - 67

— Sag T-129/95 ..... II - 67

— Sagerne T-2/96 og T-97/96 ..... II - 68

— Konklusion ..... II - 69

3. Klagepunktet om en fejlagtig beskrivelse i beslutning 95/422 af de eksempler på forretningsdrivendes adfærd, som den tyske regering havde givet, og vedrørende anmodningen om fortrolig behandling af de hertil knyttede oplysninger ..... II - 69

Anmodningen om fortrolig behandling ..... II - 69

— Parternes argumenter ..... II - 69

— Rettens bemærkninger ..... II - 70

Spørgsmålet, om klagepunktet er begrundet ..... II - 70

— Parternes argumenter ..... II - 70

— Rettens bemærkninger ..... II - 72

4. Klagepunktet om en fejlagtig beskrivelse i beslutning 95/422 af beslutningen fra 1988 ..... II - 73

Parternes argumenter ..... II - 73

— Spørgsmålet, om klagepunktet er begrundet ..... II - 73

— Anmodningen om fremlæggelse af dokumenter ..... II - 73

Rettens bemærkninger ..... II - 74

— Spørgsmålet, om klagepunktet er begrundet ..... II - 74

— Anmodningen om fremlæggelse af dokumenter ..... II - 75

5. Klagepunktet om en fejlagtig beskrivelse i beslutning 95/422 af de omstændigheder, hvorunder de tidligere private anpartshavere i NMH udtrådte ... II - 76

Parternes argumenter ..... II - 76

Rettens bemærkninger ..... II - 77

Anden del af tredje anbringende angående afvisningen af at udsætte beslutningerne eller den i disse pålagte forpligtelse til tilbagebetaling af lånene, såvel som tilsidesættelse af retssikkerheden og af begrundelsespligten (klagepunkter, der alene er gjort gældende i sagerne T-2/96 og T-97/96) ..... II - 78

Parternes argumenter ..... II - 78

Rettens bemærkninger ..... II - 79

Tredje del af tredje anbringende angående retsstridig opdeling af procedurerne (klagepunkter, der alene er gjort gældende i sagerne T-2/96 og T-97/96) ..... II - 81

Parternes argumenter ..... II - 81

Rettens bemærkninger ..... II - 81

D — Fjerde anbringende: tilsidesættelse af retten til kontradiktion ..... II - 82

Parternes argumenter ..... II - 82

Rettens bemærkninger ..... II - 83

E — Konklusion ..... II - 85

Sagens omkostninger ..... II - 86